

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Štev. 25.

NOVO MESTO, 20. JUNIJA 1952

ČETRTLETNA NAROCNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETER

Ob letošnjem pohodu bodo partizanske patrolje obiskale večje kraje na Dolenjskem

Kakor lansko leto tako bodo tudi letos — samo še v veliko večjem obsegu — stari borci in aktivisti v sodelovanju z vsemi organizacijami in JLA organizirali pohod partizanskih patrolj, ki bodo prinesle iz vseh krajev Slovenije našemu državnemu in političnemu vodstvu zastave in pozdrave ob Dnevu vstaje. Priprave za partizanski pohod so v teku. Pri okrajnih odborih ZB so postavljeni posebni štabi, ki bodo vodili pohod, prav tako pa obstaja poseben »sovraini« štab, ki bo skušal na raznih krajih ovirati in preprečiti pohod partizanskih patrolj. Prav gotovo bodo letos »borbe« za posamezne vasi in kraje zelo hude, kajti »nasprotnika« držita v strogi tajnosti moč in oborožitev svojih edinic. Borci in aktivisti, ki bodo sodelovali v partizanski patrolji, trdijo, da je ni sile, ki bi jim preprečila pohod: vsakega nasprotnika, na katerega bodo našli, bodo ugnali v kozji rog, kot so premagali vse sovražnike v času NOB.

V Beli krajini bo glavna patrolja začela svoj pohod 13. julija ob 8. zjutraj iz vasi Griblje. Šla bo v smeri Adlešičev, kamor bo prispela okrog 10. ure dopoldne. Po kratkem odhodu v Adlešičih nadaljuje pot proti Preloki, kamor prispe ob 14. uri. Še istega dne namerava zavzeti Vinico, kjer bo tudi prenočila. Na vseh sedežih občin

Od tedna do tedna

Ni mogoče prezreti zadnjega incidenta v Sofiji, Gotovo ni nobena novost, če v informbiroskih državah izvedejo gangstrske napade na jugoslovanske diplomate ali na naše državljane, toda dogodke z Momircom Seferovićem, očetom nedavno aretirane Ivana Seferovića, ki ga bolgarske oblasti dolžijo »vojninstva«, presega celo metode sovjetske MVD in vse doslej poznane kršitve mednarodnega prava. Organi bolgarske tajne policije so namreč udarli v stavbo jugoslovanskega poslanstva, pobili Seferovića in ga odpeljali v zapore. Jugoslovansko poslanstvo v Sofiji je sicer takoj in ponovno protestiralo proti takšnemu ravnanju, toda bolgarske oblasti nocoje nič slišati ne o eksteritorialnosti prostorov tujega predstavništva niti ne o upravitvi tujega državljanja. Ta zadnja poteza bolgarskih oblasti kaže na to, da hočejo v Sofiji zastrašiti naše diplomatske predstavnike in jim onemogućiti že tako ali tako do skrajnosti omejeno delo. V Sofiji — in bržkone tudi v Moskvi — se zavedajo, da uživajo Jugoslavlani prav med Bolgari največje simpatije, da bolgarsko ljudstvo z zapuščanjem gleda na delo in odločnost naših narodov, da bi zaradi tega prav radi dosegli, da se pretrga še šibka vez med Jugoslavijo in Bolgarijo: na vsak način bi radi videli, da bi naše diplomatsko predstavništvo v Bolgariji zapustilo Sofijo, iz česar si klečepalni oblastniki obetajo utrditve svojega nepopularnega položaja.

Ce nas razmere v Bolgariji (in v drugih informbiroskih državah) uzmemo, vendar na drugi strani vidimo, da se ne glede na poostreno sovjetsko gonjo proti naši državi in našim narodom simpatije za Jugoslavijo v svetu večajo. Obisk delegacije indijskih socialistov in napovedani prihod turškega in grškega parlamentarnega zastopstva govori o tem, da stalno narašča zanimanje za našo državo, za naše notranje življenje in za naše uspehe. V tej zvezi pa je tudi zelo pomemben obisk avstrijskega zunanjega ministra dr. Grubarja z avstrijsko vladdo delegacijo. Odnosi med Jugoslavijo in Avstrijo so se posebno zadnje čase zelo izboljšali in vse kaže, da se bodo prijateljske zveze še poglobile, kar naj bi imelo ugodne posledice tudi za položaj slovenske manjšine na Koroškem.

Tokrat se ne bi posebej držali na drugih dogodkih v svetu, saj v tekočem tednu ni prišlo do bistvenih dogodkov; tako v Južni Koreji kot na pogajanjih v Pan Mun Jomu je položaj še vedno nejasen; uspeh piska britanskega obrambnega ministra Aleksandra v Tokiju in Fusanu tudi še ni znan; položaj v Berlinu je nekoliko mirnejši, pač pa se v zvezi z ratifikacijo bonnskih in pariških pogodb slišijo predlogi, da bi bilo vendarle vredno še enkrat poskusiti s četverno konferenco veselj, čeprav zahodni diplomatski krogi resno dvomijo, da bi Sovjetska zveza imela kar koli novega.

Za nas je bolj zanimiva »kritika«, ki se je zadnje čase pojavljala v zahodnem buržoaznem tisku glede na načrt nove jugoslovanske ustave. Posebej angleški tisk navaja vrsto »pomislekov« in tudi napadov ter daje »znanstvene analize«, pri čemer pa očitno in hote zanemari osnovni motiv našega novega sistema: dati jugoslovanskemu narodu in našemu delovnemu ljudstvu najširše pogoje za samostojno in demokratično življenje.

bodo ob prihodu patrolje mitingi, kulturni nastopi in počastitev padlih borcev, v Vinici pa bo zvečer še taborni ogenj.

Naslednjega dne zjutraj bo šla na pot druga patrolja v smeri Sinji vrh — Poljanska dolina in bo okrog 12. ure prispela v Predgrad. Po mitingih v raznih vaseh in okrepčilu bo nadaljevala pot preko Tanče gore proti Črnomlju. Po vkorakanju bo v Črnomlju večja kulturna prireditev in vojaška parada z godbo. Tretja patrolja krene na pot iz Črnomlja 15. julija ob 7. uri zjutraj in gre v smeri Gradac, skozi Krupo, Črešnjevca in Strekljavec proti Semiču.

Četrta, semiška patrolja, bo šla na pot 16. julija ob 6. uri zjutraj v smeri Črmošnjic, kjer bo ob 10. uri dopoldne predala zastavo novomeški patrolji. Poleg štirih glavnih bosta šli skozi belokranjske vasi še dve stranski patrolji: ena iz vasi Radovica, ki bo šla na pot 16. julija v smeri Drašiči, Božakov in preko Rosalnica v Metliko. Po vkorakanju v Metliko, ki jo namerava patrolja zavzeti v naskoku, čeprav računata na hud odpor, bo velik miting, vojaška parada in kulturni spored. Druga stranska patrolja gre na pot iz Metlike naslednji dan preko Lovkvice na Suhor, skozi Gurgorje na Radotičevce na koto Sv. gora na Gorjančih, kjer ob 17. uri preda zastavo novomeški partizanski patrolji.

Za pohod partizanskih patrolj je veliko zanimanje. Sodelovalo bo veliko starih borcev, aktivistov, obveznikov predvojaške vzgoje, gasilcev, članov mobilnih enot Proletarske zaštite in prebivalstva.

Nad Kalom pri Ambrusu so odkrili spominsko ploščo

Slavnostnemu odkritju spominske plošče, posvečene ustanovitvi prvega proletarskega bataljona Tomšičeve brigade je pred nekaj dneji nad Kalom pri Ambrusu prisostvovalo veliko število ljudi. Slavnosti so se udeležili tudi preživelci bori in komandanti bataljona narodni heroj tov. Stane Semič-Daki, zastopnik JLA, major Janež, zastopnik OK KPS, OLO in množičnih organizacij. Tovariš Daki je opisal v slavnostnem govoru ustanovitve bataljona ter na koncu dejal, da je partizanska puška še vedno pripravljena za vsakogar, ki bi hotel rušiti našo graditev. Govornika je zbrano ljudstvo navdušeno pozdravljalo. Po krajšem sporodu je bil odkrit spomenik, ki bo spominjal pozne rodove o slavni osvobodilni vojni. Kdor bo hodil mimo samotne jase, bo bral rdeč napis na plošči:

»Sledce oporoki padlega heroja Toneta Tomšiča, je Glavno poveljstvo POS formiralo na tem mestu 14. junija 1942 prvi proletarski bataljon Toneta Tomšiča.«

Mladina novomeške gimnazije v delovnih brigadah

Mladina novomeškega okraja bo tudi letos prispevala svoj delež pri raznih javnih delih. Že pred dobrim mesecem je odšlo na gradnjo ceste Vrhnika—Logatec 50 članov mladinske delovne brigade, 8 pa jih je odšlo na gozdna dela na Podstenice. V avgustu bo predvidoma odšla na delo pri gradnji ceste Vrhnika—Logatec 30 članska dijaška delovna brigada. 30 dijakov bo šlo na gozdna očistevalna dela na Brezovo »ober. Vsi ostali, ki so se prijavili za delo, bodo vključeni v posebno delovno mladinsko brigado, ki bo pomagala pri urejanju Igrišča na Loku ob Krki.

Vsa dela mladinskih brigad izven domačega kraja so plačana po učinku. Poleg tega prejmejo brigadirji povračilo vožnje do delovnega mesta.

„Zdaj še bolj občudujem vaše napore in zmago!“ pravi rojak Alojz Godina

V eni zadnjih skupin ameriških rojakov, ki so prišli na obisk v staro domovino, je tudi gospod Alojz Godina, nekdanji kovač iz Stare vasi pri Sentjerneju. Dolgih 40 let je delal v Ameriki, kamor je odšel za zaslužkom in kruh, katerega je nekoč zastojal iskal doma. Navzlic temu rodnega kraja ni nikdar pozabil, niti ni nikdar zatajil svojega porenja. Vedno je sodeloval v naprednih slovenskih društvih in pomagal svoji domovini, kjer je mogel, kakor velika večina naših rojakov v Ameriki. Zlasti pozorno je spremljal borbo naših narodov med narodnoosvobodilno vojno in napore mlade države po vojni. Že več let si je želel vse te napore in uspehe ogledati sam. Ta želja se mu je letos izpolnila.

»Zelo sem mi dopade vse, kar sem doslej videl pri vas,« je izjavil našemu dopisniku. »Zdaj še bolj občudujem ve-

TAKO SPREJEMA DOMOVINA DRAGE ROJAKE IZ ZAMEJSTVA

Med številnimi rojaki, ki v zadnjih tednih prihajajo na obisk in odhiv iz staro domovino, je tudi Franc Bradač iz Toplice. Po skoraj petdesetih letih v Ameriki je prišel na obisk v domovino, katere tudi v teh dolgih letih ni pozabil. Zelo ga zanima življenje pri nas in hoče — kakor vsi drugi rojaki — spoznati resnico. Navdušen je nad vsem, kar je že do sedaj videl, posebno rad pa poslušala slovensko pesem, za

Pred 10-letnico Tomšičeve, Gubčeve, Šerčerjeve in Cankarjeve narodnoosvobodilne udarne brigade

Ena največjih proslav po osvoboditvi čaka letos Dolenjsko 13. in 14. septembra: v Dolenjskih Toplicah in okolici bo skupna proslava desete obletnice ustanovitve prvih štirih slovenskih brigad — Tomšičeve, Gubčeve, Šerčerjeve in Cankarjeve narodnoosvobodilne udarne brigade. Po svoji pomembnosti, obsegu in značaju bodo septembrske slavnosti mogoča manifestacija vsega slovenskega ljudstva. V Toplicah in drugih številnih partizanskih krajih se bodo zbrali desetstoseč partizanskih borcev in aktivistov poleg množice prebivalstva, ki bodo prihiteli na proslavo 10. obletnice štirih brigad iz vseh krajev Slovenije in Jugoslavije. Centralne proslave bodo v Dolenjskih Toplicah, vzporedno z njimi pa bo vrsta manjših prireditev v številnih krajih, znanih iz let naše vseljenske revolucije.

Tako pripravila poseben odbor obnovitev ene prvih partizanskih postojank v Sloveniji — zgodovinske Frate. Na Cesti na Kočevskem, kjer je bila ustanovljena Tomšičeva brigada, bo 13. septembra velika slavnost. Ljudska prosveta novomeškega, črnomalskega in kočevskega okraja že pripravlja številne prireditve, partizanske mitinge, kulturne nastope itd. v raznih krajih. V načrtu je iziranje bivšega partizanskega gledališča, ki je v letih vojne razveseljalo brigade in ljudstvo v osvobojenih krajih. Dolenjska mladina pripravila nastop pevskega zbora, v katerem bo celo nad 600 otrok. Dolenjske Toplice bodo do svečanega praznika dobile novo zunanje lice; trenutno obnavljajo vodovod in delajo na zajetju novega izvira v Podturnu. O načrtih Novomeščanov smo poročali že v zadnji številki našega tednika, podobne načrte pa pripravila tudi Bela krajina in Kočevje.

Slabi trije meseci nas ločijo od jesenskega praznika zgodovinske 10-letnice ustanovitve prvih štirih slovenskih brigad. Precej dela bo treba opraviti, da bo Dolenjska lahko sprejela na desetstoseč bivših borcev in aktivistov tako gostoljubno in prijazno, kakor je

to delala vsa leta vojne. Na čelu iniciativnega odbora, ki bo vodil proslavo, je bivši politkomisar VII. korpa, predsednik Sveta za gradnje LRS, tovariš Janez Vipotnik. S pomočjo iniciativnega odbora, v katerem delajo najvidnejši partizani in aktivisti Dolenjske, in s sodelovanjem vseh organizacij Zveze borcev, Fronte, žena, mladine, invalidov itd., moramo pripraviti jesensko proslavo 10-letnice naših brigad v mogočen zbor partizanov, aktivistov in vseh delovnih ljudi, ki z graditvijo socializma nadaljujejo svoje delo iz osvobodilnega gibanja.

FRONTOVCI! — Podprimo prizadevanja Nacionalnega komiteja za ohranitev miru!

Napredne sile sveta si ves čas po drugi svetovni vojni prizadevajo za ohranitev miru. Med prvimi, ki se iskreno bore za trajen in pravičen mir, je Jugoslavija. Po zloglasni resoluciji Informbiroja je Internacionalni komitej za ohranitev miru izključil naš Nacionalni komitej, s čimer se je ta mednarodni organ do kraja razkril kot poslušno orodje sovjetske propagande, ki z resnično borbo za ohranitev miru nima nič skupnega. Delo našega Nacionalnega komiteja za ohranitev miru s tem ni prenehalo. V povezavi s posameznimi uglednimi predstavniki javnega življenja vsega sveta je lani v oktobru organiziral mednarodno konferenco za mir, katere so se udeležili zastopniki naprednih organizacij skoraj vsega sveta. Na tej konferenci je bila sprejeta resolucija, ki v 10 točkah izraža osnovna načela borbe za ohranitev miru na svetu.

Na eni zadnjih sej Nacionalnega komiteja Jugoslavije za ohranitev miru je bilo sklenjeno, da se s cilji in nalogami komiteja seznanijo čimvečji krog ljudi, ki jim je mir pri srcu. Komitej je naprosil vse člane množičnih organiza-

Maršal Tito se zahvaljuje mladini Dobrnica

Pred dnevi je dobila mladinska organizacija na Dobrnici pismo maršala Tita, v katerem se tovariš Tito zahvaljuje dobrniški mladini za poslano čestitko ob njegovi 60-letnici. Hkrati pa tovariš Tito naroča mladincem in mladinkam Dobrnica, naj bodo vztrajni v vsem svojem delu, zvesti tradicijam mladine, ki se je borila v narodnoosvobodilni vojni, in mladine, ki požrtvovalno dela na raznih gradbiščih naše domovine. Na zaključku pisma pa tovariš maršal lepo pozdravlja dobrniško mladino in ji želi mnogo uspehov pri vsem njenem delu.

cij, da ga moralno in materialno podprejo v njegovem prizadevanju. Na IOOF Slovenije je bil prejšnji teden sestanek predstavnikov množičnih organizacij, novinarjev in Društva pravnikov in ekonomistov, na katerem so se sporazumeli, da bodo v času do 10. julija v okviru ljudskih univerz in frontnih organizacij predavanja o pomenu in delu komiteja. Pobirali se bodo tudi prostovoljni prispevki, kjer bi bilo mogoče, pa naj bi se določil del čistega dobička od ostalih prireditev v ta namen. Naj ne bo nobenega večjega sestanka ali prireditve, na kateri ne bi omenili dela in ciljev Nacionalnega komiteja.

Občinski frontni odbori bodo dobili te dni natančnejša navodila od okrajnih odborov OF, s katerimi naj seznanijo vse vaške odbore OF in ostale organizacije. Cilj pa naj bo, da bo vsak naš človek seznanjen s prizadevanji in naporom Nacionalnega komiteja Jugoslavije za ohranitev miru, ki je v interesu usakega delovnega človeka na svetu.

KOČEVSKI UČENCI V GOSPODARSTVU BODO RAZSTAVLJALI

V Kočevju bo od 22. do 23. junija razstava izdelkov učencev v gospodarstvu v prostorih kočevske gimnazije. V dnevih razstave bo tudi več fizikalnih nastopov in športnih iger, ki jih bo priredilo društvo »Partizani«, v Seškovem domu pa bo kulturna prireditev. 23. junija pa bo v Kolpski dolini pri Kostelu skupno taborjenje učencev v gospodarstvu kočevskega okraja.

Odpravljen je obvezni odkup žit

Kmečki boni s 65-odstotnim popustom veljajo še do 15. julija.

Zvezna vlada je pred dnevi izdala uredbi, s katero se v celoti odpravlja obvezni odkup žitaric, to je pšenice, rži, koruze, ovsu in ječmena. S tem so prenehale veljati vse oddajne obveznosti, razen volne, ki se bo še naprej obvezno odkupovala. Lastniki mlinov, drobnicev za žito itd. pa so dolžni tudi vnaprej prodajati pooblaščenim odkupnim podjetjem vse žito, ki ga prejmejo od proizvajalcev kot plačilo v naravi za usluge.

Kakor je bil obvezni odkup v prvih letih po osvoboditvi neobhodno potreben, če smo hoteli prehraniti po zmernih cenah nekmečko prebivalstvo v državi, tako se je v zadnjem času zaradi splošnega izboljšanja in dvigovanja gospodarskega stanja povečala proizvodnja in ustala tržna razmera. Vse to dovoljuje, da odpravimo tudi obvezni odkup žita. Kmetje bodo odslej imeli še več zanimanja za kar največjo proizvodnjo svojih pridelkov.

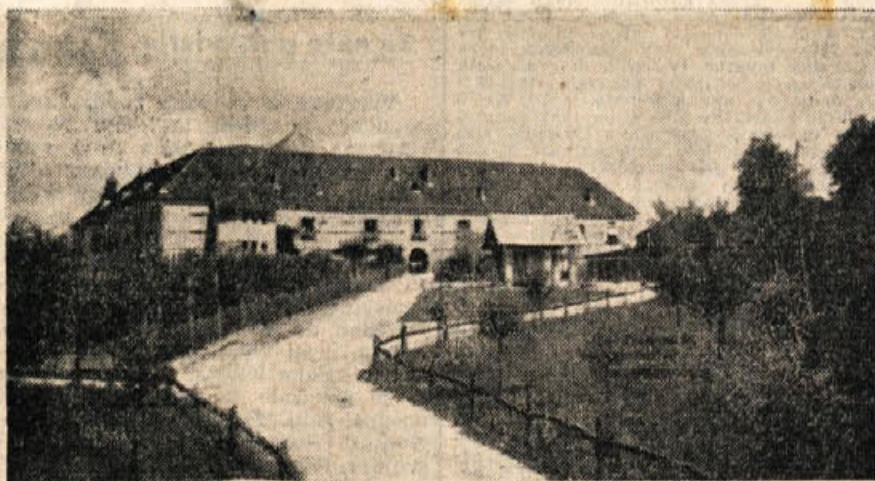
Kmečki boni, s katerimi kupujejo kmečka gospodarstva industrijsko blago s 65-odstotnim popustom, veljajo do 15. julija 1952. Odkupna podjetja pa morajo najkasneje do 30. junija izdati upravičencem vse bone, ki jih imajo kmetje še dobili na račun obvezno oddanih žit. Rp

MLADINA NOVOMEŠKEGA OKRAJA NAPOVEDUJE TEKMOVANJE VSEM DOLENJSKIM OKRAJEM

V nedeljo 15. junija je bila v Novem mestu konferenca združene mladine novomeškega okraja s prav dobro udeležbo. Po uvodnih besedah sekretarja Okrajnega komiteja LMS tovariša Ludvika Kheba se je razvila razprava o delu mladinskih aktivov v združenstvu. Razprava, ki sicer ni bila dovolj živa in prav gotovo ni pokazala vsega dela naše mladine, je vendarle odkrila, da mladinski aktivom pota in cilji združenstva niso dovolj jasna in da je mladina močno odtrajana od vodstva združenja. V upravnih odborih združenja je v celotnem okraju le deset mladincev, kar je odločno premalo. Iz poročil na konferenci je razvidno, da se mladina skoraj povsod dobro udeležuje v kulturno-umetniškem delu, premalo pa se poglablja v gospodarsko problematiko kraja in premalo skrbi za jasno ideološko izgradnjo. Z izvolitvijo občinskih komitejev LMS in s pomočjo občinskih komitejev KPS se tudi to stanje že popravlja.

K besedi se je oglasil med ostalimi tudi sekretar okrajnega komiteja KPS tovariš Martin Zogelj, ki je na konkretnih primerih nakazal delo mladinskim aktivom, zlasti pa združenju mladini za v bodoče. Članica Centralnega komiteja LMS tovarišica Tilka Pirnat je govorila o liku člana mladinske organizacije in o tem, kako spada v mladinsko organizacijo.

KMETIJSKA ŠOLA NA GRMU

V 66 letih njenega obstoja je zapustilo dolensko kmetijsko šolo na Grmu pri Novem mestu že 1890 absolventov. Pred dvema leti je Grmska šola postala spet dvoletna kmetijska šola, v preteklem letu pa so se poslovlili od priljubljene učnega zavoda njezovi letošnji absolventi. Razšli so se na vse strani Slovenije, kjer bodo postali vzorni gospodarji, združeni in z osebnimi posestev. Obilo uspehov na poti v šolo življenja jim je ob razlaskih izredno dobrih solških ocen želel direktor šole tovariš Alojz Kegljevič, gojenec pa so se poslovlili od priljubljene šole z lepim kulturnim sporedom in krasnim pevskim zborom. Slavne tradicije Grmske šole, ki jih pozna poleg Slovenije predvsem tudi Slovenska Koroška, vabijo kmečko mladino k vpisu v novo šolsko leto.

Obvestilo rojakom iz Amerike

Obveščamo vse rojake iz zamejstva, ki se nahajajo na odhivu in raznih krajih Dolenjske, da jim pripravljata Slovenska izseljenška matica in Mestni ljudski odbor v Ljubljani poseben koncert, ki bo 25. junija ob 20. uri v Ljubljani. Na koncertu bodo nastopili najboljši pevski zbori, folklorne in plesne skupine. Prireditelji vabijo vse rojake, da se tega koncerta udeležijo.

Vremenska napoved

Nestabilno in toplo vreme s pogostimi padavinami. Posebej močan dež okoli 24. in 29. junija. Krajevno nevihta.

Dve zadrugi - dva svetova v ribniški dolini

Tudi v kočevskem okraju so zadrugi začeli razpravljati o potrebi nekaterih organizacijskih sprememb v splošnih in delovnih kmetijskih združenjih. Različni uspehi v nekaterih in slabosti v drugih združenjih, zlasti pa resnična želja po dvigu gospodarstva, ki je možno le v okviru dobre in močne kmetijske zadruge, je osnovno gibalno članov zadrug pri pripravah za izredne občne zborke.

Kmet v ribniški dolini je bil vedno dovzeten za napredno gospodarstvo. To dokazujejo lepo urejeni kmečki domovi, moderni hlevi in gnojnišča, sadovnjaki okrog domačij, lepa živina in podobno. Suha roba je pridnim ljudem iz te doline prinašala lepe dohodke. Kaj je bolj naravnega kot to pridnost in željo za naprednim gospodarstvom povezati v dobro kmetijsko zadrugo in v vzajemni samopomoči še bolj dvigati gospodarstvo v korist družbe in vsakega posameznega člana? Tako je bila tudi želja vsakega resničnega zadrugarja v ribniški dolini, ko so po osvoboditvi ustanavljali splošne kmetijske zadruge. Kako so izpolnile želje zadrugarjev in koliko je posameznik zadruga uspela povezati kmetovalce in jim nuditi korist ter pomoč pri razvijanju in krepitev gospodarstva, nam najbolje pokaže žetva naslednja primavera.

Vas Sušje, polna prijaznih domačij, leži v središču suhorbarskega proizvodnje. Vojna vihra tudi Sušju in okolici ni prizanesla. Pridni in delavljivi ljudje so si s pomočjo ljudske oblasti kmalu opomogli iz največje stiske. Ustanovili so si splošno kmetijsko zadrugo, od katere so pričakovali koristi. Zakaj bi vsak posameznik tako kot pred vojno na ožujenihi plečih prenašal suho robo po svetu od hiše do hiše, ko pa vse to lahko prodajo njihova zadruga? Za naprednejše gospodarstvo so potrebni stroji. Dobro so vedeli, da si

jih vsak posameznik ne more kupiti, vsi skupaj, povezani v zadrugi, pa lahko. Tako so Sušjani mislili ob ustanovitvi KZ, toda tega pričakovanja zadruga v Sušju ni izpolnila. Postala je čisto navadna vaška trgovina, od katere člani do sedaj niso imeli nobenega dobička, pač pa 59 tisočakov izgube samo za lansko poslovno leto.

Velik del krivide za neuspeh zadruge leži na upravnem odboru s predsednikom Jožetom Riglerjem na čelu. Rigler (sodelavec osvoboževalnih domobranec v času NOB) je dokazal, da mu napredku zadruge ni pri srcu, kakor tudi ne nekaterim drugim članom upravnega odbora, ki so po prepihanju podobni predsedniku. Malo jih zanima izguba 59 tisočakov. Ni jim mar, da obstajajo pospeševalni odseki le na papirju, prav tako ne, kako se gospodarji v trgovini. Zato zadrugini v Sušju težko čakajo izgubnega občnega zbora, da se odkrito pogovorijo o doseganem delu in izvolyo v upravni odbor.

Pravo nasprotje v uspehih je kmetijska zadruga v Jurjevicah, za katero vsi vedo, da je najboljša v okraju. Vodi jo poštvalni predsednik Jože Gorišič, delaven pa je tudi tajnik Karel Pogrebenjak in ves upravni odbor. Velik zadrugini dom v vasi je plod poštvalnega dela Jurjevcin in zneska 700.000 dinarjev, ki jih je prispevala za gradnjo KZ. Z odkupom in prodajo suhe robe je zadruga zaslužila 432.000 din, zraven tega pa nudila lep zaslužek proizvajalcem-zadruginikom. Sedaj namestavljajo kupiti kinoproyektor za dvorano in zadruginemu domu, za katerega imajo že pripravljen denar. Pripravljajo tudi strokovni tečaj za izdelavo suhe robe. Nakupili so plemenko živino in uvedli rodovnik, vsa živina pa je stalno pod kontrolo vestnega rodovnikarja. Sadjarstvo se stalno izboljšuje, na stotine mladih dreves so že zasadili; ima-

jo moderno zadržno sadno sušilnico. Kreditni odsek ima že precej vlog, ki stalno rastejo, kar je znak zaupanja zadruginikov do zadruge. V zadruginem domu je delavnica za izdelovanje suhe robe, novostanovljeni mizarski odsek pa si je tudi že uredil delavnico in skrbi sedaj za nakup potrebnega orodja in strojev. Člani zadruge so vsi do zadnjega podpisali zvišanje deležev na 500 din z 20-kratnim jamstvom.

Iz skromnih začetkov so jurjevski zadruginiki razvili svojo zadrugo v eno najboljših v kočevskem okraju, ki dviga ribnje gospodarstvo in preoblikuje miselnost Jurjevcin.

Jurjevski zadruginiki se pripravljajo na izredni občni zbor s lepimi uspehi in velikimi načrti za bodočnost. Poštteni zadruginiki iz Sušja, ki jim uspehi jurjevške zadruge niso neznani, pa že razmišljajo o priključitvi oziroma združitvi obeh zadrug, kar bi bilo nedvomno samo v korist članom in splošnemu gospodarstvu. Prav gotovo bo na izrednih občnih zbore obeh zadrug združitve obeh zadrug v eno najvažnejše vprašanje. K. O.

Kratke vesti

Sindikati so najpomembnejša gonilna sila za razvijanje socialistične demokracije, je poudaril plenum Zveze sindikatov Slovenije, ki je bil pretekli teden v Ljubljani. Plenum je sklepal o doseganju delov sindikatov in sklenil, da bo III. kongres ZSS 6. in 7. septembra v Ljubljani.

V prsto prodajo pridejo vsi industrijski in rudarski izdelki. Vse cene z izjemo nekaterih se bodo prosto oblikovale na tržišču. Za široko potrošnjo bodo določene najvišje cene, iznad katerih ne bodo smeli prodajati proizvođa. Tako je določena najvišja cena za kuhinjsko sol 50 din, živalsko sol 20 din, za petrolej in vžigalice po bodo odpravljene enotne cene.

Najmodernejša bojna letala izdelujejo doma. Ta letala so razstavljena na razstavi letalske industrije, ki je bila odprta v torek 17. t. m. v Beogradu. Na razstavi je 12 tipov raznih letal, ki jih je začela izdelovati naša letalska industrija.

Hydrocentrala Moste bo 29. junija priključena električni mreži Slovenije. Zdjaj sta v poskusnem pogonu dva

agregata, ki sta doslej dala nad 100.000 kWh električne energije. Od julija dalje bodo dajale Moste mesečno 4 milijona kilovatnih ur električne energije. Električna mreža Slovenije bo s tem dajala letno dvakrat več električne energije, kot jo je dajala pred vojno.

Po ukinitvi obveznega odkupa, so cene žita znatno padle. Prej so cene pšenice v Vojvodini vrtele okoli 30 din za kg, zdaj pa kmetje ponujajo precej žita po 20 do 23 din za kg. Na splošno žitna letina v Vojvodini ne kaže slabo, ker je še pravočasno deževalo in se je žito precej opomoglo.

Močan vihar, ki je odkrival strehe in ruval drevesa s koreninami vred, je dirjal v torek nad Novim Sadom in Beogradom. Silna nevihta je precej poškodovala polja. Vihar, ki je pihal s hitrostjo 140 km na uro, je odnesel tudi več streh. Neurje je zahtevalo v Beogradu tudi več smrtnih žrtev, nekaj zaradi poškodovanih električnih naprav, nekaj pa zaradi porušenihi stavb in streh. Škoda cenijo na več deset milijonov dinarjev.

Tudi letos bo prišlo k nam več tisoč tujih mladincev. Na povabilo Ljudske mladine Jugoslavije bo sodelovala na raznih delovnih akcijah mladina iz Anglije, Francije, Zahodne Nemčije, Belgije, Nizozemske, Luxemburga in skandinavskih držav.

350 ton težke škarje. Seveda ne za koroče, temveč za rezanje razbeljenih kosov jelka, so postavili v Zenici. Te škarje bodo rezale do četrta metra debele jelkene kose. V eni minuti bodo odrezale deset kosov po dva do pet metrov dolgega jelka.

Na Šar planini so se razmnožili medvedi. Kmetovalcem so napravili precej škode, ker so jim raztrgali precej živine. Ker je lov na medvede prepovedan, so dobili makedonski lovci posebno dovoljenje, da smejo ubiti dva medveda in sicer tista, ki napadata živino. Telega pogodja pa lovci niso sprejeli. Pravijo, da je mnogo težje kot medveda ustreliti, dokazati, da je tisti medved, ki pride lovca na muho, res klavec živine.

Ze 100 let ne pomnijo take kobiliče nadloge v Vzhodni Afriki. Ogronomni oblaki, ki štejejo več milijard kobilic napadajo polja v Egiptu, Izraelu, Jordanu in drugih deželah Srednjega Vzhoda. Doslej so kobilice zasedle 1.500.000 oralov zemlje, znesle jajčeca, iz katerih se bodo zlegli novi milijoni teh škodljivcev. Proti njim se borijo z letali, toda še ne dovolj uspešno.

Tudi pri nas na Kosovu so se pojavili roji kobilic, ki delajo veliko škodo, posebno na koruzi in sončnicah. S škropljenjem upajo, da jih bodo zatrli, še predno bodo doble krila. Če bi to ne uspelo, bi bila škoda še mnogo večja, ker bi se spravile na nova polja.

Če je delavski svet le papirnati privesek brezbržnega direktorja

Iz razprave proti odgovornim uslužbencem Tovarne igrač v Novem mestu

Razmere v novomeški tovarni igrač, ki so letos v januarju pripeljale podjetje skoraj do prenehanja obratovanja, so bile predmet nekaterih razprav na raznih sestankih v četrtih, 12. junija pa središču celotnega sodnega razprave pred senatom okrajnega sodišča v Novem mestu.

Po vsem temu, kar je odkrila temeljita revizija v tovarni in kar je prišlo na dan v teku preiskave in sodne razprave, ni nič čudnega, če je tovarna prišla v težavo in je zaradi teh težav nastal skoraj socialni problem za zaposleno delavstvo.

Direktor tovarne je bil Janez Strgovšek, šef komercialnega oddelka Leopold Morela, predsednik delavškega sveta Stanko Drnovšek, predsednik upravnega odbora pa Jože Kred. Kdo je pravzaprav imel glavno besedo pri vodstvu tovarne, je težko reči. Vsak je delal po svoje. O kakih delovnih disciplini ni bilo sledu. Za izdelavo igrač je vsak imel svoja dela in ni bilo reda, ni bilo discipline, ni bilo odgovornosti. Kakšne so bile razmere v delovni disciplini, pa se tega nisi spravili pod stroho ali ga drugače zamislili pred vremenskimi neprilikami. Kar ni bilo porabljeno, je šlo med odpadke, ti pa brezplačno uslužbencem in delavcem in tudi privatnikom za kurjavo. Revizijsko poročilo navaja, da je šlo 60 % lesa v odpadke, ali samo v enem letu okrog 130 m³ rezanega lesa brezplačno za kurjavo privatnikom! Kolik je bil odstotek izkoriščenja lesa, pa se itak ne ve, ker ni nihče vodil evidenc o odpadkih. Direktor, upravni odbor, delavski svet, sindikalna organizacija, pa niti partijska organizacija se za take smalenosti niso brigali, saj je bilo vodstvo vseh teh združenj v rokaj nekaj ljudi, ki so gospodarili po svoje.

banka, ki je začutila, da se je v tovarni nekaj zaustavilo. Navzlic temu, da so ti povzeli nastopili že lani maja, se vodilni ljudje v tovarni niso pobrigali za prenehanje proizvodnje in prodajo zaloga, tako da se je do konca leta nabralo v skladišču blaga za 10 milijonov dinarjev.

Stane Drnovšek, predsednik delavškega sveta, je bil mojster v strojnem oddelku. Ob vsaki priliki se je žaljivo izražal o našem družbenem redu, češ jaz imam dovolj socializma v svojem trebuhu, za druge pa me ne briga. Do podrejenih delavcev je bil skrajno surov in jim je večkrat tudi grozil. Pod njegovim nadzorstvom so napravili v oddelku nad 15.000 palete za obsejalne nepravilne dolžine. Viktor Krajc, mojster v enem oddelku, je povzročil napadno rezanje 1400 kosov platišč za ročne vozičke. Za izdelavo neklih vzorcev so porabili kar 1600 delovnih ur!

Dovolj je naštevavanja nepravilnosti, ki so pripeljale podjetje na rob propada. Vprašamo se raje, kaj je delaj delavski svet in ostale organizacije v podjetju? V tovarni igrač ne bi mogli govoriti samo o krivdi nekaj ljudi, pač pa o krivdi celotnega kolektiva, ki je dopuštal take svinjarije, čeprav je vedel zanje vsak posameznik in še vsa okolica tovarne. Dokler je država dajala živilske in industrijske nakaznice ter skrbelo za proizvodnjo in prodajo, je šlo. Kakšna je bila delovna disciplina, kaj se proizvajala in kdo se okoričala s ljudskim premoženjem, jim je bilo malo mar. Da bi kdo opozoril organe ljudske oblasti o razmerah v tovarni, se na misel ni prišlo nikomur.

S takim gospodarjenjem so povzročili odgovorni ljudje zastoj proizvodnje v tovarni, izgubo 470.000 din v lanskem poslovnem letu, najmanj 61.000 din pri odpadnem lesu, ki bi ga lahko prodali, za 34.000 din so oskodovali podjetje pri brezplačni uporabi elektrike samo v enem letu, v izdelavo palete in delavcem po nižjih cenah pa so oskodovali državni proračun za 23.750 din. Čeprav so imeli ob koncu leta nepredanih 14.000 kuhinjskih igrač, nad 28.000 neokusno izdelanihi letal in še več drugih predmetov, s proizvodnjo igrač niso prenehali. Pri izdelavi novih vzorcev lesne galetarije za izvoz, ki jim je po pomenu Stanko Drnovšek na 9 mesecev zapor, pa so se pokazali pravi pravice samobateži, zaradi česar je podjetje oddalo naročilo drugam.

Bivši direktor Janez Strgovšek je bil obsojen na eno leto in dva meseca zapora, Leopold Morela, ki je mislil oditi iz tovarne, ko je ta že močno zagazala, na 8 mesecev zapora, Stanko Drnovšek na 9 mesecev zapora in Viktor Krajc na 3 mesece zapora.

Za slabo poslovanje tovarne pa nosi precej priude celoten kolektiv; njegov delavski svet se je zdramil šele ob ukrepih organov ljudske oblasti ter se začel zavedati svoje odgovorne naloge. Na delavskem svetu in celotnem kolektivu tovarne igrač je, da z novimi delovnimi uspehi vrne ugled podjetju, katerega so brezvestni samopasneži in izkoriščevalci grdo oblatili.

Za naše gospodarje Kako bomo obvarovali vinograde pred pepelastjo p esniro

Vinska trta bo obilo rodila, kadar bo dobro negovana in kadar bo obvarovana pred boleznimi. Pred napadom peronosporo je vsak vinogradnik običajno zaščiti s pravočasnim škropljenjem. Toda pred oidijem, ki je med narodom imenovan plesnoba, vinska trta pa ni pravočasno zaščiten. Morda se vinogradnik tolaži, da v njegovem vinogradu te bolezni ne bo. Treba je vedeti, da oidij za svoj razvoj ne potrebuje dosti vlage, pač pa mu je potrebna visoka toplota. Letošnja pomlad se je pokazala za razvoj oidija prav ugodna, zato je priporočljivo, da vinogradniki škroplijo oziroma zaprašujejo svoje vinograde z žveplenihi sredstvi, da tako preprečijo škodo.

Oidij, ali po slovensko pepelnasta plesen, je bolezen, ki se širi s trosi kakor peronospora. Preživi v popkih in se spomlad, če je primerno toplo in suho vreme, začne razvijati, tvori troske, ki padajo na poganjke, liste in kabrneke in tukaj na površini razvijajo sivkasto prevleko. Iz te prevleke se spuščajo v napadeni del vinske trte sesalke, ki mu jemljejo hrano in ga s tem uničujejo. Napadenemu delu ni več rešitve. Vinogradniki so se o tem že prepričali, ko so uporabljali razna sredstva takrat, ko se je plesnoba pojavila v upanju, da ozdravijo trto, vendar jim to ni uspelo. Posebno veliko je bilo lani takih primerov v Beli krajini, kjer je nad Semičem, pri Dračihih in tudi po drugih vinogradih oidij uničil tudi nad 70 odstotkov pridelka.

Proti tej bolezni so različna sredstva, ki pri pravočasni uporabi preprečijo bolezen. Najboljše sredstvo je žvepleni prah, to je drobno mlto žveplo, s katerim naprašujemo vinograde. Zveplati smemo le na suho trto. Da pa dosežemo dober učinek, delamo v topleni in sončnem vremenu. Ob izredno vročih poplidskih urah se žvepljanju izogibajmo, ker to lahko povzroči opekline na listju. Na en hektar vzamemo 12 do 24 kg žvepla. Razen žvepla v prahu so pripravljiva tudi žveplena škropiva. Pri nas so na razpolago sumporol (izdelek tovarne »Zorka«) in kumulus (uvoženo). Sumporol uporabljamo tako, da na 100 litrov modre galice primešamo 150 gramov tega prahu. Kumulusa je treba dati 250 gramov na 100 litrov. Tudi žveplenoapnena brozga

je učinkovita proti oidiju. Običajno jo uporabljamo v 2-odstotni raztopini. Vendar pa se je treba ravnati po gostoti. Tudi žveplenoapneno brozgo lahko mešamo s raztopino modre galice. V primeru zelo močnega napada oidija, posebno kasneje v juliju, je najboljšo sredstvo kalijev hipermangan, katerega uporabljamo tako, da v 100 litrov vode raztopimo 3 kg gašenega apna ter dodamo 125 gramov kalijevega hipermangana.

Da preprečimo oidij, moramo vzeti eno od teh sredstev v mesecu maju približno takrat, ko škroplimo proti peronospori. Če je pomlad zelo topla, tedaj je treba žveplati že prej, ko so poganjki 5 do 10 cm dolgi. Drugič je treba žveplati takoj po cvetenju, to je konec junija, in tretjič še julija. V avgustu ni več priporočljivo žveplati vinsko trto, ker bi žveplo, ki ostane na grozdihi, lahko kvarilo okus vina. Sicer pa, kdor bo pravočasno in v navedenih rokih škropil ali zapraševal trto z žveplenihi sredstvi, ta kasneje ne bo imel skrbi zaradi pepelnaste plesni.

Ing. Danica Pavlin

Priroda in gospodarstvo dolenske pokrajine 5

Vsaka nova industrija zahteva ne le izgradnjo tovarniških objektov, temveč tudi objektov družbenega standarda. Nova velika industrija dejansko zahteva graditev celih novih mest in komunikacij. Toda to je obenem izgradnja drugih gospodarskih panog in brez dvoma mobilizacija novega pomembnega vira v celotni ekonomiki. To vprašanje ni zgolj ekonomsko, je tudi politično. Zaostalost in vsega, kar to zaostalost še »omogoča, ne bomo odstranili brez sodobnega gospodarskega razvoja, brez industrializacije Dolenjske. Če ni dovolj zemeljskih zakladov, razvijamo eno stroke in panoge, ki se bavijo s predelavo! Zasledovati moramo pač cilj, da čim smotrneje izkoristimo vse neizkoriščene rezerve, da pa niso samo v bogatih zemeljskih zakladih in rudnikih velikih kapacitet.

Mislím, da je zanimiva še ena posebnost Dolenjske. Eni pravijo, da je za razvoj industrije potreben dober kader, ki se ustvarja le v nekaterih panogah, ne v kmetijstvu. Zato skoraj vsak predlog najprej ugotavlja možnost, ki jih nudijo že industrializirana področja. Drugi kažejo, da ljudi ni moči spraviti iz domače grude in da tudi ne moremo graditi industrije povsod, če so tam le ljudje. V resnici pa je stvar tako, da brez ljudi ne bomo mogli. Naš dosedanjí tehnični napredek in surovinske možnosti ne zahtevajo toliko zaposlenega osebja, da bi nam ga primanjkovalo. Za sedaj res ne. Bodočnost pa bo zahtevala novih ljudi. Na Dolenjskem pa so bili ljudje že od nekdaj

prisiljeni, da so si težko pridobili kruh. Kdor ni mogel zdržati, se je odselil. Ljudje pa, ki so ostali, so se navadili na svojo borno zemljo. Dandanes moramo priznati, da vsak delovni človek lahko živi, ker mu naš gospodarski sistem to omogoča. Zatorej je resnično težje človeka usmeriti, da zapusti svoj kraj in se zaposli drugod. Mislím, da ne gre samo za zaposlitev ljudi, gre za proizvajalne síle kot celoto in le-te moramo razviti, če hočemo tudi v tej pokrajini doseči napredek.

Vprašanje preskrbe z vodo

Na dve stvari lahko damo še povdarek, da dolnopimno vse dosedanje odstavke. Prva je že prejšnja ugotovitev, da Dolenjska še ni raziskana in da je naša dolžnost, zbrati čim več potrebnih podatkov. Druga stvar je vprašanje vode. To vprašanje namreč spremlja razvoj vseh gospodarskih panog. V Suhi krajini še nimajo zadosti vode in te je mnogo premalo še za gospodarstvo, kajti edina stroka, ki se tod more uspešno uveljaviti, je živinoreja. Toda, tudi ta potrebuje vodo. Isti problem se je posebno zaostril na Kočevskem. Končno to ni samo problem, ki prizadene le prebivalstvo in živinorejce, to je splošno gospodarski problem. Običajno potrebuje večina industrijskih panog vodo v znatnih količinah. In to je moogoče zagotoviti. Področje pokrajine ima

razmeroma dovolj padavin, le to je, da voda skozi luknjičavi apnenec pronica v notranjost, da reke poniknejo in spet nenadoma pridejo na dan. Kranjec luknjičevega apnenca je res za naše pojme še precej jalova stvar, toda zajetje vodnih virov in določenih mestih, kjer so, in napeljava vodovodov v tudi zelo oddaljene kraje je že uresničljiva in sprejemljiva za program bližnje bodočnosti. Tako bomo začeli. Kaže pa tudi, da se lahko zakrpajo celo obsežna kraška polja in da bodo na Notranjskem, na Čerkniškem in Planinskem polju to tudi poizkusili.

Ko bomo uspešno reševali vprašanje preskrbe z vodo, se nam bo to takoj obrestovalo, kajti odstranjevali bomo tisti neresnični videz, da je Kras človeku sovražen, saj je resnica drugačna: tudi Kras je lahko bogat.

V tem tiči jedro bodočnosti razvoja: Izkoristiti moramo to, kar nam priroda nudi, in se v vsemi silami upreti naravnim neprilikam, ki zavirajo gospodarski razvoj. Tako, kakor je ljudska republika priskočila na pomoč drugim zaoostalim republikam v naši državi s prepičanjem, da taka pomoč lahko koristi samo nam, tako je nujno, da razumemo potrebo po gospodarskem dvigu Dolenjske. Prebivalci in gospodarstveniki te pokrajine se morajo zavedati naloge, ki je pred njimi, naloge, ki terja, da dobro proučijo gospodar-

stvo dežele, da ugotovijo možnosti bodočega razvoja in da tudi za tako nalogo čim uspešneje dvigajo svoje znanje in si širijo obzorje. Le v tem je lahko jamstvo, da bo v gospodarskem razvoju dosežen tudi kar se da večji uspeh.

Kmetijstvo in gozdarstvo

Kmetijska panoga gospodarstva je najstarejša. Zato je o kmetijstvu moogoče veliko povedati. Vendar sem vna precej sklenil, da se bom izognil številkam ter nakazal le problematiko tega panog, ki sta na Dolenjskem tako pomembni.

V kmetijstvu spadajo poljedelstvo, živinoreja, vinogradništvo, sadjarstvo, ribolov in domača predelava kmetijskih pridelkov.

Poljedelstvo in živinoreja

Njive in vrtovi sestavljajo slabih 14 odstotkov celotne površine na Dolenjskem. Ta odstotek je prav gotovo nizke. Na drugi strani je precej njiv na kraškem svetu, po obsegu majhnih in polnih kolenja ter skal. Mislím, da se kaže mnogokje premajhna skrb za napredek poljedelstva in da se premalo stremi za to, da bi na dobro obdelani zemlji pridelali, kar pokrajina potrebuje. Prizadevnost je treba usmeriti v

to, da se kamenje in skale, kjer je le moogoče, odstranijo in odstrelijo iz njiv, kar bi bistveno izboljšalo način obdelave zemlje. Hkrati pa je še polno travnatih zemljišč, ki bi jih kazalo preorati in na njih pridelovati krmila za živino. Zdi se mi, da bi to nalogo morali reševati lokalni faktorji in uvesti nagrade za tiste kmetovalce, ki na tem področju dosežejo posebne uspehe ter vzpodbudijo s svojim delom k napredku še druge. Vselej moramo misliti na to, da je prav z majhnimi melioracijskimi zemljišči, ki jih opravljajo posamezne zadruge in kmetje, moogoče doseči tudi velik uspeh, zlasti, ko se velikih melioracijskih del še ne moremo povsod lotiti. Istočasno se kaže potreba, preprečiti, da bi voda izpirala zemljišča na površinah, nad katerimi so bili izsekani zaščitni gozdovi — s preprečevanjem takih sečenj in z načrtnim pozgodovanjem ter drugimi ukrepi.

Ugotovljim smo že, da tri četrtnine vse kmetijske površine izkoristimo za živinorejo. Ta kmetijska stroka je na Dolenjskem posebno dobro razvita. Dolenjski goje dobro pasmo sivega dolenskega goveda. Drobniče je pa zelo malo. Celo Suha krajina je nekada slovela po tem, da so prodajali na domači in tuji trg zelo kvalitetno živino, mesnato in z dobro molznostjo. Dolenjska je bila pred vojno znamenit izvoznik mladih pudsokv žlahnte pasme. Vsa Ljubljana se je preskrboval v večji meri z mesom in maščobo iz Dolenjske.

IZ NAŠIH KRAJEV

URADNE OBJAVE

TO IN ONO IZ KOČEVJA

Podobor Rdečega križa Kočevje za veliko poštvalnost zbir sredstva za zdravljenje in letovanje slabotnih otrok. Zdravniški pregled šolskih otrok je ugotovil veliko število obolenih na pljučih ali boleznih nosilnih. Otroci bodo poslani na zdravljenje v razne kraje. Pri nabiralski akciji za zdravljenje otrok so se dobro izkazala podjetja in sindikalne podružnice.

Člani strelske družine gradijo novo strelišče, kar bo mnogo pripomoglo k razvoju strelskega športa. Društvo bo treba poživiti in mu nuditi več podpore kot do sedaj, posebno pa naj bi sodelovali rezervni oficirji. Pri gradnji so veliko pomagali mladinci predvojaške vzgoje. Dogradila bodo še strešno lopo. Strelske bodo izročili svojemu namenu v času, ko bo okrajno ekipno tekmovalje. Najboljša ekipa iz tega tekmovalja bo zastopala okraj na republikanskem tekmovalju. —ok

Potrošniki upravičeno sprašujejo, če kočevski »Tropomet« s svojim trdotratnim stališčem do otroškov nima monopolnih tendenc ali pa zasleduje že prebravljeno trgovsko prakso o razdeljevanju blaga. Želja vseh otroškov v Kočevju je, da se cene znižajo na višino cen v Ljubljani in drugod, čemer bo »Tropomet« pridobil na številu izgubljenem ugledu.

Sola učencev v gospodarstvu je te dni končala svoje delo. Po še netočni podatki je izdelala s pozitivnimi uspehi nad 90 % učencev. Obrtna zbornica pripravila po zaključnih izpitih IIL letnika obrtno razstavo, na kateri bodo učenci razstavljali svoja dela iz preteklega šolskega leta. Prav tako bo deset najboljših učencev primerno nagrajenih na zaključni proslavi, ki bo v Šekovskem domu. Ob tej priliki bo Sindikalno gledališče za učence, mojstra, predavatelje in starše vajencev predvajalo Molierove »Scapinova svijačev«. —ja

V Sušjah so odkrili spomenik padlim borcem NOV

V Sušjah pri Ribnici je bilo 8. junija t. l. odkritje spomenika 43 padlim borcem NOV in žrtvam fašističnega terora.

Na posebni trikotni marmornati pločeh je vklesanih 43 imen vseh onih iz vasi Sušje, Slatnik, Zapotok, Vinice in Gor. Lazov, ki so dali za domovino svoje najdražje — življenje. Spomenik je visok 5 metrov; končuje se v plamenico kot simbol gorečih ljubezni do domovine vseh, katere imena so vklesana na spomeniku. Osnutek spomenika je delo umetnika.

Potreben denar za spomenik so darovali deloma najbližji sorodniki padlih, deloma se je nabralo ob priliki dveh prireditev, pa tudi Republiški odbor ZB je prispeval.

Silavnostno odkritje je pričel tov. Stane Otinčar, katerega glavna zasluga je, da je spomenik postavljen. Za njim je govoril predsednik okrajnega odbora ZB tov. Jože Zagar, ki je poudaril spomin padlih tudi v imenu OK KPS Kočevje. Med navzočimi so opazili org. sekretarja IO OF Slovenije tov. Matijo Malešiča, zastopnika Zdrženja rezervnih oficirjev za okraj Kočevje, za stopništvo občinskega odbora OF iz Ribnice in Kočevja.

Ob odkritju spomenika je izstrelila častna straža vojaške posadke iz Ribnice tri častne salve, moški pevski zbor iz Kočevja pa je zapel nekaj partizanskih pesmi, kakor tudi mladinski pevski zbor gimnazije iz Sodražice. Nekaj dobrih recitalov iz osnovne šole Sušje je dvigalo proslavo.

Najlepša točka proslave je bila polaganje vencev ob vzhodni spomenik. Mnogošte organizacije in svoji padli so položili nad 20 prav lepih vencev. S tem so na najdostojnejši način počastili spomin padlih.

Domneva občinstva ni bilo mnogo na dnevnem, kar je vse graje vredno. Mnenja smo, da bi morale ob takih prilikah odpravi vse malenkosti, ki nas slučajno motijo in bi nas morala družiti edina misel na spomin padlih borcev. Ali smo že tako naglo pozabili, kaj je delal prvi naš okupator in kakšne namene je imel, če bi zmazgal!

Poudariti moramo, da je spomenik v Sušjah prvi v občinskem okraju, ki je bil postavljen padlim borcem iz NOV. H. K.

Niška glasbena šola v Kočevju je 8. junija zvečer priredila v gimnazijski dvorani glasbeno produkcijo. Učenci glasbene šole so izvajali pred številnimi gledalci na klavir in violino dela glasbenih mojstrov klasičnega ter zeli splošno priznanje.

Pevski zbor SKUD Jože Šeško je pod vodstvom dirigenta Mirka Trosta priredil 8. junija v Šekovskem domu vokalni koncert slovenske narodne in umetne pesmi. Skrbno izdelane pesmi so potrdile, da sloves, ki si ga je zbor s svojo nedavlastvijo v preteklosti nekoliko zapravil, le še upravičeno spremlja naporno delo celokupnega zbora. Nastop pevskega zbora zasluži vse priznanje, ki ga zasluži naj bi se v bodoče vodil zbor tako uspešno kot doslej.

Ljudski odbor mestne občine Kočevje je pred nevažnim izdali odlok o odvažanju smeti izpred hiš. Res se je ta način v korist higijene in reda sprva obnesel, vendar je iz neznanh vzrokov zadnji teden ostalo vse pri starem. Voznika, ki odvažajo smeti, ne vedo, smeti pa se pred večnimi vrati kopičijo. Priporočljivo bi bilo, da ljudski odbor svoj odlok umakne in obvesti meštane, da je z odvažanjem smeti končano njegovo kulturno poslanstvo, ali pa uvede ponovno odvoz smeti na način, ki je bil že uveden.

Trgovine v Kočevju se ne morejo pohvaliti s konkurenčnimi ali vsaj enakimi cenami za trgovsko blago kot v Ljubljani.

6. JULJA KONJSKE DIRKE V SENTJERNEJU

Se 14 dni nas loči od znanih dirk, ki jih bo priredil klub za konjski šport. Na dirkališču je sedaj živahno. Staro tribuno so podri, ker ni več služila svojemu namenu, gradilo pa nov objekt na veseličnem prostoru. Urejaljo progno po predpisih ter pripravo trenirajo. 6. julija pa se bodo pomerili dirkači in vozači; mimo nas bodo tekli črna živali, lakri konjiči, prizane domače reje. Kakor vsako leto, bodo tudi letos podzvalji v svoji seriji dirkače od drugod, ki nam bodo kot vedno nudili krasen šport. Vsako leto privabljajo te tekme tisoče gledalcev, ki uživajo v lepi prirodi plemeniti šport, ki je hkrati velikega gospodarskega pomena.

Cerkljanska šolska mladina je gostovala v Sentjerneju. Sentjernejsko šolsko mladino so obiskali igralci osnovne šole in nižje gimnazije iz Cerkelj ob Krki. Upriporili so igralo »Zogica nozice«. Pred igro so zapeli več pesmi, nato pa so res lepo zaigrali, tako da so osvojili srca mladih gledalcev. K uspehu je pripomogla dobra povezava med posameznimi dejavnimi. Tov. učiteljici Franzi Erbenkovi in njenim igralcem vse priznanje. Pa še pridite k nam!

Drča pri Sentjerneju

Preteklo nedeljo je bil v Drči rodiljski sestanek, ki se ga je udeležilo precej staršev tega šolskega okoliša. Zdravnik dr. Julije Šteje je v poljudni obliki govoril vstojem o vplivu alkohola na otrokov razvoj. Starši

sentjernejske grupe prosvetnih delavcev tovarišica Vera Sever, upraviteljska Novakova in ravnatelj Marinčič so poročali o raznih šolskih problemih. Tudi starši so se oglašali, tako da se je razvil živahen razgovor. Želja staršev je, da bi bili taki sestanki še večkrat.

Mladina iz mokronoške doline piše

Pred nedavnim je mladina v Mokronogu izvolila nov občinski komite LMS, za predsednika pa izbrala tov. Marjana Hočevarja, prejšnjega sekretarja OK LMS Trebnje. Pridobili so nov aktiv Hrastovico. Redni sestanki in seje bodo omogočile večjo delavnost v mladini. Miel Koršičnikova je že zbrala nekaj denarja ob posameznih mladincev za nabavo šaha, s čimer zanj mladina veliko zanimanje. Trudijo se urediti mladinsko sobo, tešave pa so zaradi pomankanja prostorov v Mokronogu. Te dni je bila tudi mladinska konferenca vseh članov mladine, kjer so razpravljali o razširitvi mladinskega kroga.

Dobra delniška družba v dvoje sta bila nekaj časa Martin Suštar, obratovodja na žagi v Soteski, in Martina Voh, vodja menze na istem obratu. Kupila sta 78 litrov vina za menzo po 35 dinov, podjeto pa sta izkazala nakup po 45 dinov. Ponaredila sta podpis na računu, na ta način pridobila ilen znesek pa sta si tovariško razdelila. Podpis sta ponaredila tudi pri nakupu žganja. Poleg tega je Suštar dobil od podjetja nekaj desek za svoje pohištvo, toda napraviti je dal kar dve spalnici in jih prodal za 92.000 din. Da mu je pohištvo prišlo ceneje, mu ga je napravil mizar v podjetju, mu je pa še vse potrebno okopavil in ilim. Seveda je lastnina podjetja. Vohova pa je dražje prodajala tudi cigarete. Veren sluga obeh je bil ekonom Jože Rajh, ki je prav tako dražje zaračunal kupljeno vino.

Suštar je bil obsojen na 14 mesecev zapora in povračilo 27.385 din podjetju. Vohova na 10 mesecev zapora, 800 din globe, oba pa morata povrniti podjetju znesek 7830 dinarjev. Rajh je zavržen potegnil je mesec dni zapora.

Bratovska »ljubezen« pred sodniki. Jože in Franc Muren iz Podturna sta brata in soseda. Živita pa v večnem prepiru. Ze med vojno sta se večkrat tako kregala, da ju niti partizansko streljanje v bližini ni nič motilo. Pred kratkim je starejši brat Jože

rekel mlajšemu Francetu žaljivko, za kar ga je ta tožil. Kot priče so nastopile celo tri učence osnovne šole (mlade se morajo naučiti sovrastva in pravdanja, da se običaj ne zatre). 78-letni oče obeh pravdavec ter še nekaj drugih. Človek ne more verjeti, kakšnega sovrastva sta zmorna do svojega brata oziroma svaka Jožeta Murna in njegove žene Marije. Kaže, da imata v žilah namesto krvi žolčno tekočino; tako sta namreč regljala, da jim je bil predsednik senata komaj kos. Jože Murn je bil obsojen na denarno kazen 5000 din, plačilo 800 din povprečne in vseh stroškov.

Ker je »prebuhel« Marijo Matoz iz Gor. Vrhopolja, ko je šla po neki stvari z otrokom, je bil obsojen Jože Kosmač iz Vrhopolja na 15 dni zapora in plačilo 1600 din.

Za krepko klofuto, katero je pritisnila Terezija Škof iz Cerovega loga ob nekem prepiru, je bila Antonija Penca iz Cerovega Loga obsojena na 7 dni zapora pogojno na eno leto in plačilo 900 din.

Kokalka pomeni je odnesel Franc Kralj, večji posestnik v Jelendolu št. 2 pri Skočjani. Obvezna oddaja žita mu ni šla nikdar od rok, prav tako tudi lani ne. Raje kot bi ga oddal, je skril žito v sod, tega pa v gozd. Tu je sod odkrila patrula Ljudske milice iz Skočjane Kralj se je zbal posledic in je stopil do komandirja in mu ponudil pitano kokoš in žganje. Če malo zamudi na svojo oko in ga ne prijavi. Čeprav je komandir že pri prvi ponudbi odločno odklonil darilo in ga povelj, da je Titov mlitnik, ne pa stari finančar ali žandar, je Kralj naslednji dan spet prišel poizkusiti srečo s podkupovanjem. Zaradi poizkusa podkupovanja uradne osebe se je Kralj zagovarjal pred senatom okrajnega sodišča v Novem mestu, ki ga je upošteval njegovo blezen, obsodil na mesec dni zapora in plačilo 1000 dinarjev povprečne.

rekel mlajšemu Francetu žaljivko, za kar ga je ta tožil. Kot priče so nastopile celo tri učence osnovne šole (mlade se morajo naučiti sovrastva in pravdanja, da se običaj ne zatre). 78-letni oče obeh pravdavec ter še nekaj drugih. Človek ne more verjeti, kakšnega sovrastva sta zmorna do svojega brata oziroma svaka Jožeta Murna in njegove žene Marije. Kaže, da imata v žilah namesto krvi žolčno tekočino; tako sta namreč regljala, da jim je bil predsednik senata komaj kos. Jože Murn je bil obsojen na denarno kazen 5000 din, plačilo 800 din povprečne in vseh stroškov.

OGLAŠUJTE V »DOLENJSKEM LISTU«

vi organizacije ter organizacijski okrepitvi vsakih aktivov. Aktivom je uspelo vključiti večje število mladine v kulturno-prosvetno društvo v Mokronogu, ki redno študira in nastopa v izrazu.

Vse premalo pa se mladina zanima za gospodarski razvoj kmetijske zadruge, kakor tudi delovne zadruge. Navzile možno, ki obstajajo za ustanovitve fizikulturnega društva Partizan, ne kaže mladina za to pravega zanimanja. Vse bolj uspešno bi bilo delo organizacije kakor tudi občinskega ljudskega odbora, če bi se ustvarila medsebojna povezava in delavna pomoč. Z. A.

Dolenjske Toplice

Prav lepo je potekel pionirski festival v nedeljo, 8. junija. Poleg pionirjev domače šole in nižje gimnazije so se festivalu udeležili še pionirji osnovnih šol Vavta vas, Soteska, Poljane in Gornje Sušice. V soboto zvečer so dijaki nižje gimnazije upriporili v združnem domu ljubko mladinsko igrice »Mačeha in pastorka«, katero so ponovili v nedeljo popoldne. Režirala je tovarišica Teodora Bajec.

Nedeljo je bila v šoli razstava risarških in ročnih izdelkov dopoldne ob 5. uri pa televodni nastop pionirjev, ki je pokazal lep napredek od lani. Festival sta poveljala še pionirski sejem in srečeval, ki sta ju pripravile članice AFŽ in tudi poskrbele za pogostitev vseh pionirjev. D. G.

Šmarjeta

8. junija je bil v Šmarjeti festival, ki ga je priredilo članstvo prosvete iz osnovnih šol Bela cerkev, Šmar. Toplice in Šmarjeta. Navzoči so bili vsi šolebovni otroci iz nižje gimnazije in osnovne šole. Prišlo je veliko število ljudi. Na sporedu so bila pevške točke, recitacije in fizikultura. Govoril je upravitelj nižje gimnazije v Šmarjeti in predstavnik masovnih organizacij. Po končanem programu je bila pogostitev otrok. Ob zaključku šolskega leta bo občinski LO nagradil najboljše učence s knjigami. J. J.

Metliške novice

V nedeljo, 8. t. m. je mlado planinsko društvo v Metliki pripravilo planinsko rajanje. Žal, da je prireditev motil dež, kar je marsikoga zadržalo doma. Tako je bil tudi finančni uspeh tega rajanja malo šibkejši, vendar metliški planinci upajo, da si bodo lahko nabavili vsaj najpotrebnejše rekvizite in pa večji šotor za nedeljska in tedenska taborjenja na Gornjanah in ob Kolpi.

Belokranjski muzej, ki se je z otvoritvijo arheološkega oddelka prejšnji mesec znova lepo razmahnil, je deležen vedno številnejšega občinstva. Zlasti ga obiskujejo belokranjske šole, pa tudi novomeški, ljubljanski, kamniški in drugi dijaki, ki se za več dni, Minila tedna, so si ga ogledali dijaki iz hrvaškega Ozlja. Tako se v Metliki lepo utrjujejo vezi s Hrvaščino, saj je imelo v soboto, 14. junija tudi belokranjsko učiteljsko sestanek s hrvaškimi kolegi na Vivodini, naslednji dan pa je v Metliki gostovala s štirihi kratkimi enodejanskimi igralska družina iz hrvaškega Ribnika. Tako se spet oživljajo s Hrvači bratski stiki, ki so bili močno življenjsko svetovno vojno in segažo v metliško čitalnico že daleč v prejšnje stoletje.

V Beli krajini je pretekli teden končala s snemanem ekipa ljubljanske Triglav filma. Prvi belokranjski dokumentarni film, ki ga bodo v naslednjih mesecih dokončno izdelali v Ljubljani, bo prikazoval pomladi v Beli krajini, njene običaje in predvsem njegovo bogato folkloro. Scenarij je napisal in film posnel znani strokovnjak tov. Metod Bajdura.

Zahtevajte

Rogaško
za zdravje in okus

Radensko
za okus in zdravje

naše najboljše mineralne vode

Izpred sodišča

rekel mlajšemu Francetu žaljivko, za kar ga je ta tožil. Kot priče so nastopile celo tri učence osnovne šole (mlade se morajo naučiti sovrastva in pravdanja, da se običaj ne zatre). 78-letni oče obeh pravdavec ter še nekaj drugih. Človek ne more verjeti, kakšnega sovrastva sta zmorna do svojega brata oziroma svaka Jožeta Murna in njegove žene Marije. Kaže, da imata v žilah namesto krvi žolčno tekočino; tako sta namreč regljala, da jim je bil predsednik senata komaj kos. Jože Murn je bil obsojen na denarno kazen 5000 din, plačilo 800 din povprečne in vseh stroškov.

Ker je »prebuhel« Marijo Matoz iz Gor. Vrhopolja, ko je šla po neki stvari z otrokom, je bil obsojen Jože Kosmač iz Vrhopolja na 15 dni zapora in plačilo 1600 din.

Za krepko klofuto, katero je pritisnila Terezija Škof iz Cerovega loga ob nekem prepiru, je bila Antonija Penca iz Cerovega Loga obsojena na 7 dni zapora pogojno na eno leto in plačilo 900 din.

Kokalka pomeni je odnesel Franc Kralj, večji posestnik v Jelendolu št. 2 pri Skočjani. Obvezna oddaja žita mu ni šla nikdar od rok, prav tako tudi lani ne. Raje kot bi ga oddal, je skril žito v sod, tega pa v gozd. Tu je sod odkrila patrula Ljudske milice iz Skočjane Kralj se je zbal posledic in je stopil do komandirja in mu ponudil pitano kokoš in žganje. Če malo zamudi na svojo oko in ga ne prijavi. Čeprav je komandir že pri prvi ponudbi odločno odklonil darilo in ga povelj, da je Titov mlitnik, ne pa stari finančar ali žandar, je Kralj naslednji dan spet prišel poizkusiti srečo s podkupovanjem. Zaradi poizkusa podkupovanja uradne osebe se je Kralj zagovarjal pred senatom okrajnega sodišča v Novem mestu, ki ga je upošteval njegovo blezen, obsodil na mesec dni zapora in plačilo 1000 dinarjev povprečne.

Kronika nesreč

Strekljavec. Pri troleju z drugim kolezarjem je dobil poškodbe na glavi in vratu učitelj Anton Zakšek.

Purga Adlešič. Posestnikovega sina Rudolfa Adlešiča je sunila krava z rogom v trebuh.

Bučka. Pri padcu si je zlomila levo nogo posestnik žena Jožeta Komljanca.

St. Lovrene. Med prevozom vina je padel s tov. avtomobila in si zlomil desno nogo gostilničar in posestnik Janez Jarm.

Kanjarica. Rudarju Alojziju Banovcu z Dobljice gore je med delom jamski vozček pešakodvor prste za desni rok.

Gradec. Med delom si je prerezal žilo na roki več vajence Janez Srotar.

Vel. Podluban. Zeno upokojenca Marijo Poreber je mož med preprirom zabolal z nožem v vrat in roko.

Semič. Pri padcu z voza si je močno poškodoval zadnji del telesa posestnik Matija Sever.

Sentjanž. Levo nogo si je zlomila pri padcu žena uslužbenca Ema Repovž.

Jerman vrh — Krško. Dijaka Jožeta Gorenca je splašena krava vlekla po tleh, pri čemer je dobil pretres možganov.

Vsi posestniki se zdravijo v novomeški bolnišnici.

Okrajni ljudski odbor Novo mesto št. 2967-1.

Na osnovi 1. čl. zakona o reorganizaciji ljudskih odborov, 7. čl. zakona o razdelitvi LRS na mesta, okraje, občine, se razširi veljavnost odloka o obvezni odstranitvi ruševin in poškodovanih zgradb neoposobnih za obnovo, ki je bil sprejet na zasedanju dne 29. februarja 1952 na podlagi 26. čl. t. 2. in 30. čl. splošnega zakona lo ljudskih odborov in 2. čl. t. 2. zakona o delu ljudskih odborov, okraj, mest, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov na vse področje okrajnega ljudskega odbora Novo mesto in se v prečiščemem besedilu glasi:

Odlok o obvezni odstranitvi ruševin in poškodovanih zgradb, neoposobnih za obnovo.

1. člen. Lastniki zgradb, ki so bile zaradi vojnih dogodkov porušene ali tako poškodovane, da niso sposobne za obnovo, kakor tudi lastniki drugih takih zgradb, katere kaže izgled krajev ali ovirajo razvoj gospodarskega napredka, so dolžni te zgradbe porušiti in odstraniti.

2. člen. Nadzor nad temi deli opravlja Svet za komunalne zadeve tukajšnjega odbora, ki odreja vse potrebno za dosego odstranitve teh ruševin.

3. člen. Oddelek za komunalne zadeve tukajšnjega odbora pozove lastnika, naj odstrani ruševine v določenem roku.

Če lastnik tega ne stori, odstrani ruševine občinski ljudski odbor. Za kritje stroškov odstranitve, katere določijo posebna strokovna komisija, pri okrajnem ljudskem odboru, pozove oddelek za komunalne zadeve okrajnega ljudskega odbora lastnika, da jih v gotovem roku plača. Če lastnik tega ne stori, se stroški poručača z vrednostjo gradbenega materiala, pridobljenega pri odstranitvi ruševin in prodanega bodisi na javni dražbi, bodisi prevzetega po ceni, ki jo določijo za zadolženi lastnika cenilna komisija, izmehovani od okrajnega ljudskega odbora. Če je prodajna ali prevzorna cena višja od stroškov za odstranitev, se presežek izplača lastniku, če pa je manjša, gre razlika v breme občinskega ljudskega odbora.

4. člen. Ta odlok začne veljati z dnem objave v »Dolenjskem listu«.

S. f. — s. n. l.
Novo mesto, 28. maja 1952.

Predsednik OLO: Zupančič Viktor I. r.

Okrajni ljudski odbor Novo mesto št. 2970-1.

Osnovi 1. čl. zakona o reorganizaciji ljudskih odborov, 7. čl. zakona o razdelitvi LRS na mesta, okraje, občine, se razširi veljavnost odloka o zaščiti cest, ki je bil sprejet na V. rednem zasedanju OLO Novo mesto, na podlagi 2. čl. zakona o delu ljudskih odborov, okraj, mesta, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov ter 20. in 33. čl. razdelka 3. točka 8. splošnega zakona o ljudskih odborih na vse področje okrajnega ljudskega odbora Novo mesto in se v prečiščemem besedilu glasi:

Odlok o zaščiti cest.

1. člen. Ceste in javne poti spadajo k splošnemu ljudskemu prometu, ki ga je treba ohraniti v dobrem stanju in čuvati pred poškodbami. V kolikor niso v varstvo cest izdani po splošnem kazenskem zakoniku ustrezni predpisi, se odreja njih zaščita po doli navedenih določbah.

2. člen. Z denarno kaznijo do 3000 dinarjev se kaznuje:

1. Kdor zaradi po česti posekana debela, hloče, tramove in podobno ali tako predmete spušta preko cestnih robov in a tem kvazi cesti.

2. Kdor zasipa cestne jarke in propuste ali neupravičeno prekopava ceste in premeša odlok vode.

3. Kdor na cestnem pasu kosil, puli travo, pase živino, seka ali poškoduje dreve in obira podvoze.

4. Kdor izpodkopava podporne ali obločne zidove na cesti, kvazi ograjo ali druge cestne objekte.

5. Kdor po cesti prevaža zemljo, kamenje in podobno z vozilom, iz katerega izgublja ta material in ga pustja ležati na vozilaču.

6. Kdor brez odobrenja postavlja po cesti ali ob cesti travnice.

7. Kdor akada na cestišču les, gradbeni material in podobno.

8. Kdor ne počisti ceste, katero je ob oranju ponesnil.

3. člen. Svet za komunalne zadeve tukajšnjega odbora se pooblašča, da izda natančnejša navodila za izvajanje tega odloka.

4. člen. Ta odlok začne veljati z dnem objave v »Dolenjskem listu«.

S. f. — s. n. l.
Novo mesto, 28. maja 1952.

Predsednik OLO: Zupančič Viktor I. r.

Naravno gibanje prebivalstva

Okraj Novo mesto

V maju je bilo v novomeškem okraju rojenih 128 otrok (71 dečkov in 57 deklic), umrlo je 48 oseb, od teh 20 moških in 28 žensk, porok pa je bilo 56.

Poročili so se: Kmet Vehar Janez iz Vrhnice in hči posestnika Koželj Ivana iz Dobriča. Sin kmeta Gradinar Avgust in hči kmetice Kube Poljeha, oba iz Dol. Toplice. Zidar Ivan Ledislav in hči kmeta Mavsar Marija, oba iz Dol. Toplice. Sin posestnika Dragan Alojz in hči posestnika Keželj Marija, oba iz Mirne peči. Posestnik Koren Frančišek iz Sevnice in kmetica delavka Nahajlak Frančiška iz Trebeljave. Kmečki delavec Zupančič Anton iz Tržišča in kmetica delavka Anica Frančič iz Mokronoga. Kmečki delavec Starič Ignacij in gospodinja Kruva Neža, oba iz Trebeljave. Posestnik Lindič Franc iz Šmarjete in kmetica delavka Borštinar Vida iz Mokronoga. Sin posestnika Dragan Jože iz Mirne peči in hči posestnika Zagar Pavlina iz Trebeljave. Uslužbenec Sindik Anto iz Tivat-Kotor in blaginjarka Menarita Stankica iz Novega mesta. Redni oficir JLA Miletič Josip in namestnica Henjman Emilija, oba iz Novega mesta. Sin posestnika Goršin Franc iz Gotne vasi in hči posestnika Vovko Terezija iz Brusnice. Slabičar Lenarđič Karol in Spehek Alojzija, oba iz Novega mesta. Godni delavec Baselj Alojz iz Mirne peči in hči posestnika Keželj Antonija iz Dol. Toplice. Ključničarski pomočnik Lipovec Jože iz Gorja-Radvoljci in delavka Sadar Amalija iz Gotne vasi. Uslužbenec Katoman Jakob in uslužbenka Češarica Ivana, oba iz Novega mesta. Čevlj. pomočnik Fifol Stefan iz Straže in delavka Gorše Marica iz Dol. Toplice. Delavec Mlezec Konrad iz Kranja in delavka Zajo Mihaela iz Dol. Toplice.

Kmet Ziberna Janez in hči posestnika Deželan Marija, oba iz Brusnice. Delavec Jakubovič Izrah in delavka Zupančič Anica, oba iz Prečene. Sin posestnika Gričar Rehard in hči posestnika Božič Marija, oba iz Ločne. Godni delavec Zorč Gabrijel iz Kranja in hči posestnika Salohar Ana iz Dolže. Godni delavec Golobič Janez in delavka Zagar Marija, oba iz Gotne vasi. Sin posestnika Breznik Ignacij in hči posestnika Medved Amalija iz Polja-Ljubljana. TT delavka delavka Grčar Justina iz Rakovnika. Kmet Korosec Albin in hči kmetica Kovaleč Jožefa, oba iz St. Jerneja. Kmet Vodopivec Matija in kmetica Rahželj Alojzija, oba iz St. Jerneja. Sin kmeta Bele Jože in hči kmeta Barič Neža, oba iz St. Jerneja. Kmet Zalar Jože in hči kmetice Kovaleč Ivana, oba iz Prekopa. Sin kmet Prah Franc iz Podbočja in hči kmetica Dvojnik Marija iz Prekopa. Poljedelec Zarn Alojzij iz Podbočja in hči kmetica Globevnik Marija iz Skočjane. Polj. delavka Mramor Anton iz Tržišča in polj. delavka Povše Stanislava iz Skočjane. Krojaška pomočnica Cvečbar Jože in šivilja Bregar Alojzija, oba iz Skočjane. Posestnik Dim Anton in hči posestnika Smole Marija, oba iz Mirne. Cestar Bajec Anton in hči posestnika Kranjec Ottilija, oba iz Mirne. Posestnik Novak Ignacij iz Trebnja in hči posestnika Avžin Marija iz Vel. Loke. Rudarski delavec Kristjan Jože in boln. strelčnica Ovnček Ana, oba iz Trebnja. Čevlj. Zakrajšek Ludvik in gosp. pomoč. Zupančič Marija, oba iz Trebnja.

Sin posestnika Zorn Avguštin iz Trebeljave in hči posestnika Rifelj Marija iz Ločne. Član KDZ židance Avgust in hči posestnika Gorene Magda, oba iz St. Petra. Posestnik Košter Janez iz Žužemberka in delavka Slak Terezija iz Vel. Gabra. Posestnik Slak Jože in delavka Zorn Marija, oba iz Dobriča. Kmet Kastelic Milan iz Dobriča in delavka Kastelic Albina iz Žužemberka. Posestnik Bedenc Henrik iz Vel. Loke in delavka Praznik Rozalija iz Mirne peči. Posestnik Golob Franc iz Vel. Loke in delavka Mulh Amalija iz Vel. Gabra. Delavec Ovnik Stane iz Dobriča in delavka Cvet Barbara iz Vel. Loke. Posestnik Zupančič Ignacij iz Vel. Loke in delavka Jeršin Julka iz Kamniške Bistrice. Delavec Mulh Anton iz Šmarja pri Litiji in delavka Štepar Marija iz Vel. Gabra. Kmet Rutar Mirko in kmetica Vidic Karolina, oba iz Zagradca. Mizar Jernejčič Viktor in kmetica Rutar Ivana, oba iz Zagradca. Kmet Bartolj Stanislav iz Straže in kmetica delavka Marinčič

Marija iz Žužemberka. Sin kmeta Rajar Martin in hči kmeta Vidmar Julka, oba iz Žužemberka. Sin kmeta Turk Janez in hči kmeta Maver Marija, oba iz Žužemberka. Kmet Grem Franc in kmetica Kočevar Marija, oba iz Hinj. Kmet Papež Anton in šivilja Germ Julka, oba iz Hinj. Sin kmeta Novak Jože in hči kmeta Obrstar Ivana, oba iz Hinj. — Cestitamoi!

Umrli so: Bingo Anton, sin kmeta iz Dobriča, star 8 mesecev. Brezovar Danica, hči elektricarja iz Dol. Toplice, stara 7 mesecev. Kresenc Franc, sin kmeta iz Dol. Toplice, star 25 let. Zupančič Emilija, kuharica iz Dvora, stara 73 let. Ravbar Frančiška, gospodinja iz Gotne vasi, stara 70 let. Ovnček Jeri, učiteljica iz Gotne vasi, stara 81 let. Golob Alojzija, posestnica iz Gotne vasi, stara 53 let. Piry Ana, gospodinja iz Gotne vasi, stara 57 let. Bohar Marija, hči posestnika iz Gotne vasi, stara 5 mesecev. Podgornik Marija, gospodinja iz Gotne vasi, stara 76 let. Hrovat Neža, kmetovalka iz Hinj, stara 79 let. Skušec Anton, rudar iz Mirne, star 46 let. Smole Jožefa, gospodinja iz Mirne, stara 28 let. Tomažin Ana, gospodinja iz Mirne, stara 90 let. Zagar Leopold, posestnik iz Mirne peči, star 61 let. Miklič Katarina, učiteljica iz Mokronoga, stara 60 let. Gregorič Jožefa, gospodinja iz Novega mesta, stara 66 let. Miakar Marija, gospodinja iz Skočjane, stara 56 let. Kužnik Jože, član KDZ iz Dobriča, star 54 let. Klemenčič Alojz, delavec iz Semiča, star 65 let. Zlobha Franc, mizarški pomočnik iz Cerkelj, star 45 let. Kolanč Jože, sin posestnika iz St. Jerneja, star 1 mesec. Radanovič Slavko, sin oficirja iz Novega mesta, star 1 dan. Lindič Anton, delavec iz Novega mesta, star 18 let. Bele Ana, delavka iz Semiča, stara 61 let. Muhič Viktor, mizarški pomočnik iz Metlike, star 89 let.

Uloga Jožefa, gospodinja iz Novega mesta, stara 81 let. Malešič Darinka, hči uslužbenca iz Novega mesta, stara 1 dan. Vene Franc, posestnik iz Gotne vasi, star 55 let. Semrak Ana, učiteljica iz Prečene, stara 73 let. Dvojčak Viktorija, gospodinja iz Prečene, stara 78 let. Zupančič Marija, gospodinja iz Rakovnika, stara 80 let. Uhan Jože, kmet iz Rakovnika, star 83 let. Cvečbar Anton, zasebnik iz St. Jerneja, star 80 let. Jenškovič Jože, učitelj iz St. Jerneja, star 77 let. Znidarčič Marija, gospodinja iz Skočjane, stara 75 let. Kes Franc, delavec iz Skočjane, star 35 let. Strbene Frančiška, učiteljica iz Skočjane, stara 69 let. Jan Jože, kmet iz Skočjane, star 69 let. Rahne Uršula, posestnica iz Šmarjete, stara 58 let. Pavšič Janez, posestnik iz Šmarjete, star 84 let. Oražem Ana, posestnica iz Trebnja, stara 56 let. Dremšek Karol, član KDZ iz St. Petra, star 1 let. Blažič Franc, sin posestnika iz St. Petra, star 21 let. Klemenčič Terezija, učiteljica iz Vel. Loke, stara 59 let. Miljakovič Polonca, hči delavca iz Vel. Gabra, stara 9 mesecev. Papež Ivana, kmetovalka iz Zagradca, stara 57 let. Ferlin Terezija, kmetovalka iz Zagradca, stara 49 let.

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA:
Od 20. do 23. junija: ameriški film v barvah »Irena Forsyte«
Od 24. do 26. junija: angleški film »Skrivnost sobe 13«
Od 27. do 30. junija: jugoslovanski film »Deček Mitja«.

KINO DOLENJSKE TOP

Kdo naj bo moralno odgovoren za dvig kulturno-prosvetnega življenja v Črnomlju

V Črnomlju se daljša čas ni opaziti aktivnejšega kulturno-prosvetnega življenja. Le od časa do časa gostuje kakšna kulturno-umetniška skupina od drugod ali pa upriporo kakšno igro dijakov črnomljske gimnazije. Razne akademije in proslave polivse se gojenju glasbene šole in gimnazijski pevski zbor.

Človek se večkrat sprašuje, zakaj vlada v Črnomlju tako mrtvo. Ali res ni v Črnomlju nikogar, ki bi zbral okrog sebe ljudi, ki so voljni delati, in ki bi ustvarili močno igralno skupino ali pa dve (kar bi bilo možno). Pri tem se ti nehoti vneljuje vprašanje, kdo je oziroma bi moral biti po svojih sposobnostih moralno odgovoren za poviševanje kulturno-prosvetne dejavnosti v središču Bele krajine? Kje so ovire, da se ta dejavnost pri nas še vedno ne more razviti?

Res je, velika ovira nedograjen prosvetni dom, kar so znali povedati prav vsi črnomljski sedmošolci. Vendar pa to ne more biti glavni vzrok. Dvorna je za silo urejena in tudi oder je uporaben, saj so naši dijaki na njem pred kratkim uprizorili »Revizorja«. Sposobnih ljudi za igranje je v Črnomlju dovolj, saj so tu še skoro vsi oni igralci, ki so pred leti pod vodstvom učitelja Marije-lane, sodnika Lednikarja in profesorice Tomazičeve, sodelovali pri uprizoritvi »Čajskih grofov«, »Jakoba Rude« in drugih kvalitetnih del. Kje so torej vzroki nedelavnosti? Ali ni ljudi, ki bi lahko vodili do dela Vask, ki se bo ob tem zamislili, bo pomislil tudi na prosvetne delavce in njihovo dejavnost. V Črnomlju imamo osnovno šolo, glasbeno šolo, šolo učencev v gospodarstvu in popolno gimnazijo. Na vseh teh šolah poučuje 24 prosvetnih delavcev — učiteljev in profesorjev. Nekateri izmed njih so precej zaposleni na svojih ustanovah. Osnovna šola je polno zasedena, na glasbeni šoli poučujejo dva stalna in trije honorarni predavatelji, na šoli učencev v gospodarstvu poučujejo samo honorarni predavatelji, na gimnaziji pa poučuje 16 prosvetnih delavcev, manjkata pa ji še dva profesorja. Vask izmed profesorjev gimnazije je zaposlen povprečno 3 do 6 ur nad tedensko učno obveznostjo.

Kaj pa izvenskolska dejavnost prosvetnih delavcev v Črnomlju? Tu moramo ugotoviti žalostno dejstvo, da se večina izmed njih ne čuti odgovorne za dvig kulturno-prosvetne dejavnosti v mestu. Razen nekaj izjem ni nikjer videti njihovega izvenskolskega dela: 17 prosvetnih črnomljskih delavcev v izvenskolskem delu doslej še nismo opazili. V raznih člankih, razpravah in diskusijah mnogo govorimo o kulturnih problemih našega podeželja, o mrtvili, o zapršenih knjižnicah in tudi o množični kulturno-prosvetne dejavnosti. Ali se bo res kulturna raven naših ljudi dvignila samo s praznim besedičenjem, odmaknjenim daleč od resničnega življenja? Kaj naj bo zariše kulture in prosvete v Beli krajini, če ne niena najvišja prosvetna in kulturna ustanova — popolna višja gimnazija? Kdo ima največ pogojev in je zato tudi najbolj dolžan pomagati pri rešitvi iger, pri pevskem zboru, s predavanji na ljudski univerzi, pri ljudskih knjižnicah itd., če ne naš prosvetni delavec?

Morda mi bo kdo ugovarjal, češ saj smo pred dvema letoma... Res! Zakaj pa danes ne? In zopet: naši dijaki... Zakaj pa ne tudi delavci, nameščenci in drugi prebivalci Črnomlja? Na naši gimnaziji imamo zelo dobre in sposobne profesorje zgodovine, zemljepisne, slovenskega jezika, biologije itd., a nazvite temu v pretekli sezoni ni bilo na ljudski univerzi niti enega predavanja, čeprav za to ni potrebna dvorana s odrom. Res je, da je bilo delo na tem področju včasih oteženo. Doživimo lahko vrsto neugotov, če pa smo vztrajni, prav gotovo dosežemo tudi lepe uspehe. Večkrat slišimo, da ljudje v Črnomlju ne čutijo potrebe po izobrazbi, po znanju. Če sklepamo po obisku na predkantskih predavanjih ljudske univerze, to drži. Naša naloga je, da s kvalitetnimi, za ljudi razumljivimi in ne preveč pustimi predavanji zbudimo pri vseh, zlasti še pri

mladini, zanimanje za taka predavanja. Za začetek bi lahko vključili v predavanje tudi kakšnega poučenega ozki film, kar ne bi prav nič škodilo kakovosti predavanja, za ljudi pa bi bilo še bolj privlačno. Aparaturo lahko vedno dobimo na OLO, Svet za prosveto in kulturo LRS pa razpolaga s prav lepo zbirko filmov.

Za kulturne prireditve kažejo prebivalci Črnomlja veliko zanimanja, saj so bile vse — razen zadnjih — precej dobro obiskane. Razumljivo je, da je treba pri pripravi za razne nastope in predstave precej potrpežljivosti, česar pa pri večini prosvetnih delavcev v Črnomlju — razen nekaterih izjem — ni opaziti.

Naša mladina in tudi starejši mnogokrat ne razumejo filmov, ki jih gledajo in mnogokrat višje cenijo nišverne filme, kot pa res kvalitetne. Z nekaj besedami pred predstavo bi publiko lahko opozorili na pozitivne in negativne strani filma in bi tako naučili ljudi — zlasti mladino — loditi zrnje od plevala. Da je to potrebno in res uspešno, smo videli pred leti, ko je prof. Seljeterja pred predstavo filma »Nesrečniki« pojantevala vsebinsko in jo približala ljudem.

Dijaki — višješolci iz naše gimnazije bi lahko v svojih domačih krajih med počitnicami marsikaj storili. Priznati moramo, da so gostovanja dramske skupine MKUD gimnazije v večjih krajih Bele krajine precej pripomogle k aktivizaciji terena. V svojem domačem kraju se lepo udeležujejo le šestdesetletni Franci Pavlinič iz Gradca in Franco Grahek iz Petrove vasi. Kje so ostali, kako se odzivajo kulturnim zahtevam domačega kraja?

Tako stanje še nam ne bo delo več tako žalostno, če zvedemo, da je eden izmed gimnazijskih prosvetnih delavcev v Črnomlju, podal pismeno izjavo, da isatopa iz Partije zaradi tega, kar svoja nazivanja ne more vskladiti z linijo Partije in ker ne more opravljati nalog, ki jih nalaga Partija svojim članom. Njegov tovariš iz istega zavoda na šestmesečni sicer prevzame režijo proslave v mestu. Svoje razrede pa so dijaki, ki stanujejo v Dijskem domu, okrasili šele po predhodnem opozorilu krajevnih funkcionarjev, prej se tega niti oni niti profesorji niso spomnili. Tudi to kaže, kakšen odnos

imajo nekateri vzgojitelji do vsega onega, kar je slehertemu poštenemu človeku sveto, kajti naši narodi vidijo v svojem voditelju človeka, ki jih ni zapustil niti v najtežjih časih, človeka pod čigar vodstvom so si priborili svobodo in dosegli v težkih dneh po tujino velike uspehe na gospodarskem in kulturno-prosvetnem polju.

Za te čase pa prvi nek dijak črnomljske gimnazije, da »nao nam z najrazličnejšimi frazami krojili vsakdanje življenje«. Za tega dijaka in morda še za koga drugega so bile to fraze, za naše ljudi pa trdo delo, znoj in končno: tovarne, proge, elektrarne, nove šole itd. Toda to so že problemi, o katerih nisem nameraval pisati, kajti o vzgojnih problemih na gimnaziji bi se dalo marsikaj napisati.

Okrajni odbor Ljudske prosvete, ki — mimogrede povedano — letos nekoliko dremlje, ne more na račun Črnomlja, kjer je dovolj sposobnih ljudi, zamenzarjati ostalih kulturnih društev in skupin na našem podeželju. Na Črnomlju samem je, da se razvili.

Vzgojni problemi naše mladine — bodisi šolske ali izvenskolske, so precej tudi v Črnomlju. V mestu otroci nimajo primernega igrišča, tako da se igrajo po cestah in dvoriščih. Za ureditev igrišča sta se sedaj zavzela Mestni in okrajni odbor AFZ in Okrajni pionirski svet. Drugo, ki za tega vprašanja rešuje Drustvo prijateljev mladine, pri nas pa tega društva še nimamo. Kdo naj bo pobudnik in tudi prvi član tega društva, če ne naš poklicni vzgojitelj — prosvetni delavec? Ti pa v Črnomlju — razen nekaj izjem — molče...

Ali je prosvetni delavec res dolžan delati samo šolsko mladino in nikjer drugje v tej ali oni družbeni organizaciji? Če tako gledamo na kulturno-prosvetno delo in delo v množičnih organizacijah, potem se s tem ne bi niti mišle ukvarjali, kajti vsak človek je nekje zaposlen, kar je pa njegov glavni poklic. Mi pa vemo, da se vsak naš zaveden človek udeležuje, v zvezi in izpolnjuje tudi izven svojega stalnega delovnega mesta. To je posebno važno za mladino, kajti če se ne bo izživljala v kulturno-prosvetnem in fizikalnem delu, bo našla pot v gostilno ali še kam drugam, kar pa vpliva nanjo vse prej kot pozitivno.

Pomembno in organizacijo kulturno-prosvetnega dela pa naši ljudje pričakujejo v prvi vrsti od našega stalnega delavca. Če smatra, kdo iz Črnomlja, da sem v članku povedal premalo, ga prosim, da me v eni izmed prihodnjih števil Dolenjskega lista še dopolni.

Mike is Belokrajne pripoveda...

Cul sem, kako so se neki ljudi f Belokrajni zadrževali, da bujo tragali za menom vse do dana, dok ne bujo seznali, ki sem i diji sem. Lepo je to, kaj se toliko ispitivljejo za menom. Ali zabavava jim uha rastjo i oči se debele. Znam, koga bi oni radi: htebi bi mi premlatili grbačo za vso istino, ki sem jo kadā napisal kumeki ot Dolenskog lista. A istine še oni bolje kaj vrag tiste vodice, koju popi sole. Ali se jim za smejim i mislim si: Le tragajte za menom, saj me i tako ne bute našli...

Sestaj sem se v metličko semnji sez Janezom Popotnim. Aj, koga mi je vsega napoveval! »Zdravo, Janez! Glasno sem ga zavral i pital, kadi mu je popotna torba. A on je zacepatal kaj štativni konj i zaptal mi v uha.«
»Tijina, Mikel Joj, tijina! Ako boga znaš, nemoj me glasno zvati po imenu, zakaj bojim se, da bi me prepoznala, zaljubljena udovica!« Zagrozila mi se ona i njena družina, da če me premlatit kaj maška ali mi konči vuha nategnati, kaj se bodo za menom zlekla...

»Ajaj, sirotin Janez, nadrljal si!« sem se zasulil. »A reci mi, kaj si ti kriv, ako je

ona »grozno« zaljubljena v onog starčka i keeri krađa očetovoga ljubavi Bogme, i ja sem čul, kak ta zaljubljena udovica ispodrivlje keer iz arca njezinog čače, a bogme ispodrivlje kee i iz njezinog stana. Reci mi, jeli istina, kaj imata udovica i njezin ljub i stareš petosobni stan?

»Istina je!« pljunul je Janez Popotni. »Iše stakinja ima nlik salon za sobu, i kēi jadinog stana se ojaše i u ilonavotj kočici na dvorišnoj čačine hiže.«

»A koga se ptiše jadi na tebešt, pital sem ja. »Ki je kriv, primioj naj mu glavu i pod rep s njom, bahaha!«
Kad sem se dobro nadivnil sez Janezom Popotnim, otišali smo ja i moja brgača v Poljansko dolino. Ajaj, koga sem videl! Cepil je v toj dolini praded nek i dovek, ki bi bil cepiva više potreban nego prasci. A znate li kakog cepival? Onog protiv alkohola! Sv se ga je cepivše tako naili, da mi je sprav za cepivše prasad i palia f gnoj, a lepo nrimše skupa sez njezimi pacijenti — praškā f svinjak. Morti če se ispremeštā duhov i od njezovog gospona Alkohola sez duhovi v svinjak — i nikome ništ!

»Tko pjeva — zlo ne misli!« čul sem neki dan pripovedovati v nekom selu preko Kupe. A toga se pregovora drže i pefej iz Pradgrada. Morti niso slabo mislili, ki so nekemu pokojniku iz Zagozdaea na svršetku spredava na samom groblju zapovevali dve pesme. Ali sem se nehotal, kada sem čul, da se i ti pefej ot ravnajo po zakonu poudbe i vprašavanja i lepo so zaračunali za vsaku pemicu jednu hiljadarku. Za dve pesme — dve hiljadarkē! Ovo je dosta lep izraz sdušita sorodnikom, tako mislim i ja, koji iše nikada nisem povelal pokojnim ljudima, nego povelam samo živim prgama.

Birma se je, fala bogu, sfinila i kod nas f Belokrajni. Gospod Vuk (a ne Vuk Karadić, nego onaj Vuk, koji vola se karta) niso se dosta prošetali po našoj Belokrajni, a mislim, da so jako bili zadovoljni nad onom učiteljom i nekom selu kraj Kupe, ki je na delovni i školski dan lepo zaključala školu, dečicu naterala is škole, a sama se je nakitila sez svojom pi-ljnjom i kak botrica otišla k fari. A to joj još nije dosta bila, nego je otišla na neku faru, se 30 kilometri udaljena ot njene škole, da je iše tamo slušala, kako so gospod Vuk lepo pridigo imali i kako so piljune in piljunge udarali ispod vuha. Ta koga so mi ljudi pripovedali, a ja sam se zasul ot sreće, kaj se je gospod Vuk toliko zamillil toj učiteljki. Bogme sem začekal ot straha mesto ove botrice, ki se potučka na školu.

Drugog vam čō iše kaj pripovedat, za danas nek vam je dostal.

Pozdrav iz areal

Mike is Belokrajne

V živinskih vagonih »na letovišče« ..

(Odlomek iz rokopisa)

Deset let je minilo, ko je fa-šistična soldateška vozila v internacijo zavodne Slovence. Tisebi so ostali daleč od svoje domovine, okusili so sadote »dvatisočletne kulture«.

Za zidovi novomeške letišnice čaka jo profesorji in dijaki, da jih odpeljejo »na letovišče« v Italijo.

Tiho se ovija Krka okoli mesta. Njeno bližino čutimo, topila je in vabljiva kot sljuzica zveste, kakor je rekel njen ožeralec Kette. Prav bližu nam je, le zidovi, zidovi in lezemo omrežje nas loči od nje... Sonce neumisljeno žge in segreva sobo, da postajamo nervozni, razdraženi. Otroci kilejo zunaj očete in njihovi pogledi so zbežani.

Polizan, manikiran, našminkan in napudran s palčico v roki, govori italijanski general Cerutti profesorjem in dijakom: »Voi siete nostri amici... (naši prijatelji) ste!« ali bošče v Italijo, v našo lepo domovino, da vidite njene lepote... vi ste naši sinovi. Italija vas bo sprejela z ljubeznijo... O... Nije se na čuje posmi izza zamreženih oken, pesmi o svobodi, ki je na obzorju; tja proti Krki, ložu in na polje se otožni zroki o dekletu, ki naj mi da rdečih rod, predem zrem v tuje — zlivajo v harmonijo...

Nekoga jutra se je nevlitva polegla. Utrunjeni obrzi od neprespane noči se zdijo ob medli svetlobi še bolj trudni. Kakor nočne pošasti pridejo vsajki s deladami in v popolni bolni opremi. Po dva in dva skupaj so nas vklenili v železice, da se je trdo za-jedlo v kožo. Zraven mene je stal dr. Turk. Vklonili so naju. Dolga kolona profesorjev, učiteljev, dijakov in drugih — kot zločinci, ki jih zlostijo pri uboju ali roparskem morju.

Pogledal sem tovariša doktorja. Gledal je nekam daleč. Morda je mislil na ženo ali hčerko, morda na sveto rimsko pravico... morda je v srcu koval verz, ki mi jih je pozneje zapisal v dnevnik:

Dolgi so dnevi, še dalje noči, svet se za novo podobo borj;

in na koncu: vse dneva in noči mislim nate — mali slovenski svet...

Okoli kolone so se svrstili vojaki s puškami in strojnicami. Ni jih bilo dosti manj od nas. Na postaji ni nas šakal ži-vinski vagoni. Natrpali so nas po petdeset v vagon in zaprli ter zaklenili. Skozi zamreženo lino je prišlo malo zraka.

Za nami ležijo polja in požarani domovi. Poljane se prebujajo meglisce se vličejo od gozda do gozda. Ko gledam našo zemljeokoli, ozko zamreženo lino, se mi zdi, da jo bele zdaj ljubim, da mi je bližje vse, kar je naše, čeprav se vedno bolj odmikam od nas. Traže, Grosuplje, Ljubljana, Rakek, Postojna — naši kraji so za nami. Nije več le-pih gozdov, svet postaja vedno bolj gol. Kamenje se svetlika, da ima tu in tam plane-njava kar belo lice. Iz tal štrlijo razkane-škale, nagromadene druga na drugo. Vmes je malo trave, ograda se vrsta za ogrado, kjer je nabrana izsušana zemlja. Kakor skalno morje se vrstijo planote, tu pa tam je go-zdiček: bori, bori, bori... Lepo je opisal to našo zemljo pesnik našega krasa Streško Kosovel. Drugi svet, vendar čisti, da je naš, tako bližu ti je, da ga objameš s po-zledom in bi poljubil našo zemljo, ki je že toliko let v tuževnih rokah.

Vlak iz samih živinskih vagonov drvi dalje. Ni prvi niti ni zadnji... Ne vidiš potočkov kakor pri nas, kjer se pisani trakovi vijejo po zeleni hodoravah in se izsuhljajo med žitnimi polji in kakor pu-selje čistimi vaselemi. Vrtače požirlyajo enolično ravan. Tu prebivajo naši Kraševci: skromni, kleni, tihi in mirno prenašajo krivice, ki so jih dobili iz mirovnog pogodbo. Zavredni so bolj kot Kranjci in Štajeraci skupaj.

Preko Divače in Sežane smo nad Trstom. Kras, prišikov borovci, nasipi. Pred nami je kakor na diani Tržaški zaliv, ki se zajeda v kopno med mestom in Devinom v velikem loku. Vsega nissem videl, ker sem vstopil pri okencu dal tovarišu. Zdi se mi, da je znal opis Trsta po Ariru Tribelju dobe-sedno:

»Njegova skalnata in čeri polna obala je ponekod gola in strma, ponekod pa jo prekri-va temno zelenilo mirnih in prijaznih za-tokov, kjer teknujeta lavor in oljka s pal-

mo in oiprešo. Gričke nad obalo pokriva za-tenenje vinskih trt, ki jih goje na posebno urejenih terasah, podobno kakor dišče na-sade agrunov ob Gardskem jezeru, ki se tudi spuščajo v stopenjah vse do jezarka obale in na njenem skrajnem koncu pozdrav-ljata morsko gladino dva gradova, vsak s stolpom in oba bogata zgodovinskih in poetičnih spominov Miramar in Devin. Ta je bil svojaes prizorišče strahotnih legend in krvavih vojnih dogodkov, oni pa priča ljubezni in sanjavih nečrvov dveh nesreč-nikov. Skoraj megleno tianico na obzorju razloži komaj še furianski nizinski svet okoli Ogleda in Gradača, ki živita ob sla-vnim spominom svoje preteklosti. Cim se pa po kakem naliivu očisti ozračje, se prikaže nad nizino in morjem kakor pričaran veli-častni zid Karnskih in Cadornskih Alp, ki dopolnjuje ubrane širino tržaške pokrajine-škale silke z ozadjem brezprimerno lepote.

Divna je okolica Trsta, tega velikega ir-govskega in industrijskega središča, ki je že od nekad v živinskih stikih z vzhodnimi delcelami in bo imel za naš narodno gos-podarski razvoj ogromen pomen v bodočnosti. Trst je naš.

Frakci stoji pri nasprotni lini in raz-lagava kako so se razni očajalci, kakor Huni z Atilom na čelu, Langobardi, Turki, ter končno Avstrijci in Italijani podili po tej naši zemlji in vendar ni naš kraški rod iz-ginil, ampak je ostal in bo ostal tu v za-vesti, da je to slovenska zemlja.

Lak drvi ob zalivu. Na postajah se sprejajo grope in gospodične in si ogle-dujejo živinske vagonce, kjer kukajo skozi zamrežena okenca — ljudje. Tu in tam ka-tera obstane na mestu, se zatre v okence, pogleda okoli in že izgine v gruči. Doma-čini, posebno kmečki ljudje, so bolj za-upljivi, na marsikaterem obrazu sem videl žveče, na marsikateri v sočutja. Nekaj nasprotno-gega so našminkani in napudranji obrazi načikanih Italijank.

Vlak zavleje na most preko Soče, katero temnozelena voda se je v prvi svetovni vojni porcedila od krvi slovenskih mož in fan-tov. Po bližnjih vrhivih je naš železni krvavel za njo stvar.

Pozneje zapuščamo našo narodno ozemlje in že smo v Furlaniji. Grički planote, so-zdički in kraške planote izginjajo in oko se ti zatre daleč po ravnini. Brajde so nizke. Ciprosci nasadi, prekopji, kjer se preteka umazana voda, vrbe, topoli... Tu in tam so še bori ob progi in so značilen zelen pas na enolični nizini.

Na vsaj Prozi po Benediči kjer se je vlak ustavil, smo imeli zabavne prizore. »Rebelli, rebell!« sem slišal vpti gospo-ditno in že se je obrnila in pokazala jezik. Na neki postaji so nam pretili, da nas bodo vse prestrelili. Ker so mislili, da ne razume-jo jezika, so nam to dramatično prikazo-vali. Prst na vrat je pomenil, da nas bodo vse prestrelili, kakor smo mi klati v hostah njih sinove... Tudi otroci so nam z drig-njeno pestjo grozili. Ko jih je bilo največ skupaj, smo zaigrali na harmoniko. Poslu-šali so našo pesem. Stara ženica mi je gro-zila s pallico, ko sem pozledal skozi lino. Od nekod je priletel kamen. Dekle iz gruče je s kresno roko pokazalo, da nas name-ravamo vse pobiti. Mi na smo se zasmeli, nekdo je zaigral na violino. To je bilo pred Piavo.

Da so nas starj Furlani tako mrazili, je imelo svoj vzrok. Tu je bila v prvi svetovni vojni fronta in Avstrijci ter naši fantje so se uspalj po Furlaniji tja do Trevisa. In pri starih ljudih je ostal še spomin na fronto. Pozneje sem spoznal, da so Furlani bolj dostopni ljudje, siti vojne in tudi Du-čija, niso želeli osvajanj kot južnjaki, ki so bili fanatični fašistični propagandisti.

Vlak je drvel dalje. Po deveturni vojni v zaprem živinskem vagonu, ki ga je žgalo vžgozno sonce, smo izstopili v Monzigu. Široko odprta vrata pri vhodu je strah našen mozič z veliko puško. Spomnil sem se Dan-teja in njegovih besed »Lasciate ogni spen-za, voi ch'entrate...« (opustite vsako nado vi, ki vstopite). Mnogi so ostali tu — na italijanskem »letovišču«... Prof. Tone Trdan.

Nabirajte gobe!

Po zadnjem dežju se je pojavila močna rast letnih jurčkov. Zato ne opustite ugodne prilike: pohitite v gozdove in oborite dar, ki ga nudi narava! Vaš trud bo bogato poplačan. — Po najvišjih dnevni cenah odkupujejo suhe gobe vse kmetijske zadruge v vašem okraju in

TRGOVSKO PODJETJE »G O S A D«
Ljubljana, Prečna ul. 4

BESEDA ni veter...

Minil je »Teden matere in očaka«. Razstave in prireditve, posvečene materam in otrokom, predavanja in še marsikaj, kar je bilo v zvezi s tem tednom, so za nami. Ne bilo bi pravilno, če bi matere in otroci pozabili na vse lepo, koristno, vzgojno in poučno, kar jih je spremljalo v tem najlepšem tednu in letu, če bi zaprli oči pred novimi spoznanji in se ne ravnali po načelu, da vse, kar delamo in za kar trpimo, delamo in trpimo za lepšo bodočnost naših otrok. Ta zavest naj bi zlasti stareš spremljala vselej in povsod, a ne samo v »Tednu matere in otroka«.

Mene je v tem tednu spremljala pozornost do najmlajših, do tistih, ki jih nekateri mamic le ne znajo vzgajati. Bil sem priča raznim dogodivščinam in poslušal sem razne jezlive vzklike mladih mamic, ki menijo, da pregovor, ki veli: »Beseda je veter — meni iz ust, tebi mimo ušes!«, velja tudi za njihove otroke. Kako se motijo. Otrok zaznava, spoznava, posluša, sklepa in pogosto tudi kritično vrednoti vsako besedico, ki jo sliši od svoje matere. Ne smete se torej čuditi, če bodo otroci, ki jih matere za vsako najmanjšo pregreho surovo ozmerjajo, zrasli v ljudi, ki bodo bolj dovzetni za grde kakor za lepe besede.

Pred izložbo mestne trgovine stojita mati in njen petletni sinko. Mlada, elegantna in lepa mamica z živahnim fantkom, ki je tako radoveden, da bi hotel vse znati, vse vedeti, vse imeti... Kdo bi mu zameril, sinku, da v svoji razvajenosti, ki je mati ni znala pravočasno zaježiti že v najnežnejši dobi, steguje roke po igračkah, ki so razstavljene v izložbi! Prislunhem razgovoru:

»Majčice, kupi mi patku! Pazi, kako je lep!«

»Ništa ti neču kupiti. Izgubil si patku, koju sem ti kupila pred mesec dana. Sada šuti!«

»Majčice, kupi mi...«

In mali je zacepatal z nožicami ter zajokal.

A mati, ki je sama vzbudila otrokovo pozornost za igračo, ker je radovedila pred izložbo, otroka ni znala potolažiti z ničemer drugim, kakor z jezljivimi vzkliki:

»Što opet plačeš?«

»Kupi mi patku!« se je drl otrok.

Mlado, lepo, elegantno mamico je verjetno postalo sram, ker so se mimoidoči ozirali na jokajočega otroka. Pričela ga je trestiti, da sem si mislil: Zdaj zdaj ga bo stresla iz hlačk. Njeno jezo pa so spremljale besede: »Baraba jedna! Mangup ti blešavil!«
Zdaj je sinko spoznal, da gre za-

res, da je mamica jezna. V strahu pred kaznjajo je v hipu obmolnil in z začudenimi očmi, polnimi solz, se je bojazljivo opotekal za materjo, ki ga je, držeč ga za roke, potegnila za seboj.

Se dve leti — in sinko bo pričel hoditi v šolo. Kadar se bo zjezil nad sosolcem, bo verjetno brez razmišljanja, ali je to lepo ali grdo, ponovil jezlivje vzklike, priučene od lastne mamic:

»Barabo jedna! Mangup ti blešavil!...«

Iz šole so se pravkar vsuli otroci. Desetletni dečki so se ustavili pred velikim kamionom, ki je obstal na robu ceste z manjšo okvaro. Sofer je vznak ležal pod vozilom in z velikimi kleščami privijal vijake. Radovedni dečki so vljučno ogovorili šoferja:

»Kaj pa se je zlomilo, tovariš?«

»Ali ne morete naprej? Moj očka zna tudi popravljati avtomobile.«

»Marš, prekleti smrkavci!« se je zadržal nejevoljni šofer.

Zdaj se je začel šele pravi direndaj! Užaljeni dečki so se prvi hip umaknili, nato pa se je največji, najpogumnejši tiho približal k kamionu in s prstom zapisal na zaprašena vrata kabine z velikimi črkami: ŠOFER JE OSEL.

Potlej so se opogumili tudi ostali. V delo zatopljeni sofer jih ni opazil, kako so se po prstih približevali kabini, kako so pljuvali v šipe na vratih kabine...

Z opljuvanimi šipami in sramotilnim napisom na vratih kabine je po opravljenem delu sofer odjeljal svoje vozilo dalje. Ko je doma opazil tisti napis na vratih, s katerim so se mu dečki po starem načelu: Maščevanje je sladko oddolžili za umazano psovko, je najbrž grdo kiel.

Ali je bilo tega treba? Ali ne bi bilo lepše in tudi vzgojno, če bi radovednim fantičem, ki se v teh letih pričentavajo zanimati za mehaniko, letala in avtomobile, na vljučno vprašanje tudi vljučno pojasnil, zakaj mu je sredi pota vozilo odpovedalo? Ne le starši, temveč vsak odrasel človek stori ne-popravljivo krivico, če je z otroki su-rov in nevljuden. Lepa beseda zmerom lepo mesto najde! To je star pregovor, na katerega mnogi tako radi pozab-ljajo.

Mati gre na trg po zelenjavo. Na cesti sreča znanko. Beseda da besedo, obe ženski stojita in klepečeta in se ne zmenita za sedemletnega otroka, ki ga je bila mati vzela s seboj, da bi mu na trgu kupila merico češenj. Deček je iz dolgočasja pričel trgati plakat, ki je visel na hiši, pred katero sta stali ženski. Plakat je vabil mimoidoče na sestanek, ki ga za zvečer sklicuje organizacija Zveze borcev. Iznenada pa se mati ozre po otroku in ko opazi, da je raztrgal že skoraj ves plakat, se ustraši in prične tepsti otroka. Nič hudega sluteči otrok presunljivo za-joče, mati pa kakor besna žival kar

naprej in naprej bije otroka in kriči: »Zdaj se boš pa že cemeril, ti krpelj sakramenski! Jaz ti že pokažem, svinja umazana! Le počakai, ko prideva domov, jih boš dobil, da me boš pomnil!«

V naglici je mati odkurila na trg, kupila zelenjavo, sintku pa češenj seveda ni kupila. Samega je poslala domov, ko ga je bila sredi ceste neumisljeno premlatila.

Doma se je »šola za vzgojo« nadaljevala. Cim bolj je dečko zatrjeval, da ni vedel, da plakata ne sme trgati z zidu, tem bolj ga je mati tepla, nazadnje pa ga je med grdo južnjaško psovko nagnala v kot klečat.

Nobeneka pouka, nobene lepe besede, nikakih vzgojnih napotkov, čemu služijo plakati, mati ni našla za svojega sina, ki o namenih plakatov ni bil od nikogar nikdar poučen. Le psokve in tepež je poznala za malega »grešnika«. Nobeno opravičevanje ni pri materi zaleglo in dečko se je, pretepen in opsovani, potuhnil vase.

Naslednji dan je šel ta otrok mimo hiše v sosednji ulici, na kateri je visel velik plakat, ki je vabil h gledališki predstavi. Ozrl se je. Nikjer nikogar. Ulica je bila prazna. Z enim samim zamahom je strgal plakat z zidu in se z olajšanim srcem pognal v tek.

Od takrat so plakati v mestu čisto raztrgani. Nič ne ve, kdo jih trga, doslej ljudje niso še nikogar videli pri tem nečednem poslu. Ali več zdaj, dragi bralec, kdo jih trga? In zakaj jih trga? L. Z.